

Compensatie na geweld

Wie krijgen er een vergoeding van het Schadefonds Geweldsmisdrijven en wat zijn de effecten van zo'n financiële vergoeding?

Door Drs. J.D.W.E. Mulder[▼]

[▼] José Mulder is als promovenda verbonden aan het International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT) en het Tilburg Law and Economics Center (TILEC)

Colofon

Uitgever: INTERVICT/PrismaPrint Tilburg
ISBN/EAN: 978-90-78886-48-8

INTERVICT
Universiteit van Tilburg
Postbus 90153
5000 LE Tilburg

Telefoon: 013-4663526
Fax: 013-4663546
E-mail: intervict@uvt.nl
Website: www.tilburguniversity.nl/intervict

Bezoekadres:
Montesquieu Gebouw
Warandelaan 2
5037 AB Tilburg

INTERVICT is gelieerd aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Tilburg

Dit rapport is tot stand gekomen onder de begeleiding van professor Eric van Damme (TILEC) en professor Marc Groenhuijsen (INTERVICT). Graag wil ik hen beide hartelijk danken voor hun vertrouwen in mijn plannen en hun immer kritische blik!

Mocht u na het lezen van het rapport op- of aanmerkingen hebben, dan hoor ik het graag. Via onderstaande gegevens kunt u contact met mij opnemen:

Drs. José Mulder
Universiteit van Tilburg
Kamer M802
Postbus 90153
5000 LE Tilburg

Emailadres: j.d.w.e.mulder@uvt.nl
Telefoonnummer: 013 466 3448

© 2009 INTERVICT

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van INTERVICT. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Voorwoord

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten worden beschreven van het onderzoek naar de financiële vergoeding die het Schadefonds Geweldsmisdrijven uitkeert aan slachtoffers van geweldsmisdrijven. Omdat ik dit onderzoek nooit gedaan zou kunnen hebben zonder de medewerking van het Schadefonds en al de personen zo vriendelijk zijn geweest mijn enquête in te vullen, wil ik dit rapport graag beginnen met een aantal woorden van dank:

Iedereen die aan het onderzoek heeft meegewerkt,
hartelijk dank dat jullie ondanks het moeilijke onderwerp de moeite hebben willen nemen
om mijn vragenlijst in te vullen. Ik waardeer het zeer!

Beste medewerkers van het Schadefonds,
van de directie tot de heren van de postkamer, hartelijk dank dat jullie open hebben
gestaan voor mijn ideeën en me op alle mogelijke manieren geholpen hebben om het
onderzoek zo goed mogelijk uit te voeren.

Het onderzoek naar de financiële vergoeding die het Schadefonds uitkeert is onderdeel van mijn wetenschappelijke promotie aan de Universiteit van Tilburg, en behalve dit rapport worden er daarom ook verschillende wetenschappelijke artikelen gepubliceerd. In die artikelen wordt de informatie die in dit rapport beschreven wordt, verder geanalyseerd. Dit rapport vormt met andere woorden de basis voor (verder) wetenschappelijk onderzoek.

Ik ben oprecht blij dat ik kan melden dat uit het onderzoek blijkt dat slachtoffers over het algemeen tevreden zijn over de gang van zaken bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Niettemin zijn er een aantal punten waarop het fonds haar dienstverlening zou kunnen aanpassen. Zo zou het fonds er goed aan doen om de communicatie met slachtoffers te verbeteren en duidelijk uit te leggen wat slachtoffers kunnen verwachten.

Deze aanbevelingen sluiten aan bij de belangrijkste conclusie die uit het onderzoek te trekken is. Namelijk dat een tegemoetkoming van het Schadefonds Geweldsmisdrijven voor veel slachtoffers meer betekent dan simpelweg een vergoeding van hun kosten. Zoals één van de slachtoffers het pakkend wist uit te drukken: een vergoeding van het Schadefonds ontvangen betekent "*gezien worden*".

Ik hoop dat het Schadefonds de aanbevelingen die in het rapport genoemd worden ter harte zal nemen en dat de compensatie van slachtoffers in de toekomst nog beter zal verlopen. Mocht u na het lezen van het rapport vragen of opmerkingen hebben, of als u misschien op de hoogte wilt worden gehouden van de wetenschappelijke publicaties, dan hoor ik het graag!

Met vriendelijke groet,

José Mulder

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
2	Het onderzoek: wat is er gedaan?.....	10
3	Wie ontvangen er een vergoeding van het Schadefonds?	11
3.1	Soort misdrijf	11
3.2	Leeftijd.....	13
3.3	Geslacht	14
3.4	Nationaliteit.....	16
3.5	Inkomen.....	16
3.6	Tijd tussen misdrijf en aanvraag	17
3.7	Is de dader bekend?	18
3.8	Samengevat	19
4	Hoe weet men van het Schadefonds?	21
5	Waarom doen slachtoffers een aanvraag bij het Schadefonds?	22
6	De procedure	23
6.1	Doen van aanvraag.....	23
6.2	Wachten op beslissing	24
6.3	Afhandeling van aanvraag door Schadefonds.....	24
6.4	Samengevat	25
7	De vergoeding.....	26
7.1	Totale vergoeding	26
7.1.1	Materiële vergoeding	27
7.1.2	Immateriële vergoeding/smartengeld.....	28
7.2	Samengevat	31
8	Effecten.....	32
8.1.1	Erkenning.....	32
8.1.2	Gerechtigheid	33
8.1.3	Emotionele steun.....	33
8.1.4	Pijn verzacht/lijden verlicht	34
8.1.5	Verwerking misdrijf	34
8.1.6	Bevestiging onschuld.....	35
8.1.7	Samengevat.....	35
9	Terugkijkend.....	37
9.1	Was het een maatschappelijk gebaar?.....	37
9.2	Kennis over vangnetfunctie.....	38
10	Opmerkingen van slachtoffers	39
11	Conclusies & aanbevelingen	40

1 Inleiding

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven is in 1976 door de Nederlandse overheid opgericht om personen die het slachtoffer zijn geworden van een geweldsmisdrijf en daardoor ernstig letsel hebben opgelopen, een financiële tegemoetkoming te bieden.¹ Personen die te maken hebben gehad met bijvoorbeeld straatroof, verkrachting, huiselijk geweld, stalking of incest, en die niet (geheel) gecompenseerd worden door de dader of een verzekering, kunnen een beroep doen op het fonds.

Het fonds biedt twee soorten compensatie. Een vergoeding voor financiële verliezen als medische kosten en verlies aan inkomen (dit wordt een materiële vergoeding genoemd), en een vergoeding voor pijn en verdriet (dit wordt smartengeld of een immateriële vergoeding genoemd).² Het maximale bedrag dat het fonds mag uitkeren aan materiële vergoeding is 22.700 euro en de bedragen die aan smartengeld worden uitgekeerd liggen tussen de 550 en 9.100 euro.³ Ieder jaar doen er ongeveer 6 á 7000 mensen een aanvraag bij het Schadefonds en daarvan krijgen er rond de 4 á 5000 daadwerkelijk een vergoeding.⁴ In 2008 keerde het Schadefonds 12,5 miljoen euro uit, wat neerkomt op gemiddeld 3100 euro per persoon.⁵

Een interessante vraag is wat het effect is van de financiële vergoedingen die het Schadefonds uitkeert. Zien slachtoffers de vergoeding bijvoorbeeld alleen als een toename van hun vermogen of kan het zijn dat het geld een *symbolische* functie heeft en dat de vergoeding tot gevoelens van erkenning leidt? Omdat er tot nu toe nauwelijks onderzoek is gedaan naar de effecten van een financiële vergoeding, heb ik besloten me op dit onderwerp te richten en onderzoek te doen naar de vergoedingen die het Schadefonds uitkeert.

Twee vragen hielden mij bij het opzetten van het onderzoek bezig: 1) zijn slachtoffers tevreden met de vergoeding die ze van het Schadefonds krijgen en 2) heeft het ontvangen van een *financiële* vergoeding, *emotionele* effecten? Om tot een antwoord op deze vragen te komen heb ik een enquête opgesteld waarin allerlei verschillende vragen zijn opgenomen (in Bijlage I is de vragenlijst terug te vinden). De reden dat ik zo veel verschillende vragen heb gesteld is dat ik verklaringen wilde vinden voor de antwoorden die ik zou krijgen. Stel bijvoorbeeld dat zou blijken dat slachtoffers zeer ontevreden zijn over de vergoeding, dan is het nuttig om te weten waarom ze zo ontevreden zijn. Ligt het bijvoorbeeld aan de hoogte van de vergoeding, de verwachtingen van het slachtoffer of juist de manier waarop het Schadefonds te werk gaat?

Door het grote aantal vragen en het feit dat slachtoffers zo vriendelijk zijn geweest om steeds alle vragen te beantwoorden, heeft de enquête veel informatie opgeleverd. In de komende hoofdstukken wordt die informatie beschreven. Eerst wordt de opzet van het onderzoek

¹ Het Schadefonds Geweldsmisdrijven is onderdeel van het Ministerie van Justitie en haar werkzaamheden zijn beschreven in de Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven. Op www.schadefonds.nl kunt u meer informatie vinden over het fonds.

² Smartengeld mag volgens de wet alleen aan directe slachtoffers worden toegekend, terwijl een financiële vergoeding aan zowel directe slachtoffers als aan nabestaanden kan worden toegekend. Op www.schadefonds.nl staat meer informatie over de voorwaarden en de bedragen die worden toegekend.

³ Zie de Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven en het Besluit Schadefonds Geweldsmisdrijven.

⁴ Van de ongeveer 7000 aanvragen worden er vaak veel minder daadwerkelijk in behandeling genomen. Dit wordt veroorzaakt doordat veel aanvragen voortijdig worden ingetrokken en veel formulieren niet volledig worden ingevuld (zie het jaarverslag 2008 van het Schadefonds voor meer informatie).

⁵ In 2008 werden er bijvoorbeeld 7.059 aanvragen ingediend, en werd in 4.459 gevallen een tegemoetkoming toegewezen. Op www.schadefonds.nl kunt u meerdere jaarverslagen inzien en verdere gegevens vinden over aanvragen en uitkeringen.

beschreven, en vervolgens komen de uitkomsten puntsgewijs aan bod. Het rapport sluit af met een aantal praktische aanbevelingen aan het Schadefonds.

Wat is.....

Scha·de·ver·goe·ding:

(financiële) compensatie voor geleden schade

Com·pen·sa·tie:

vergoeding, schadeloosstelling; vereffening

Er·ken·nen:

Toegeven, het inzien en zeggen dat het zo is

2 Het onderzoek: wat is er gedaan?

In februari en maart 2009 zijn 1000 personen benaderd die in 2008 een vergoeding hebben ontvangen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Ik heb hen een brief gestuurd waarin werd uitgelegd dat er een onderzoek liep naar het geld dat het Schadefonds uitkeert en waarin gevraagd werd of men bereid zou zijn mee te werken.

Indien iemand wilde meewerken, dan kon er via internet een vragenlijst worden ingevuld. Het was ook mogelijk om gebruik te maken van een papieren versie. Deze was bij de brief gevoegd (in Bijlage I van dit rapport is de vragenlijst opgenomen). In totaal zijn 217 mensen zo vriendelijk geweest om de vragenlijst in te vullen.⁶

Deze groep van 217 personen komt op vele vlakken overeen met de totale groep van slachtoffers die een vergoeding ontvangen van het Schadefonds, bijvoorbeeld qua leeftijd, geslacht, inkomen en het soort misdrijf. Daarom is aan te nemen dat deze 217 personen 'representatief' zijn voor de totale groep. Wanneer in dit rapport gesproken wordt over de personen die een vergoeding van het Schadefonds hebben ontvangen, gaat het dan ook over de totale groep en niet alleen de 217 personen die hebben meegewerkt aan het onderzoek.

Overigens was het soms mogelijk om niet alleen de gegevens van de 217 'respondenten' te gebruiken, maar ook die van 883 andere personen. Het Schadefonds heeft mij namelijk informatie van 1100 slachtoffers gegeven, zodat ik in staat was om 1000 personen een brief te sturen. Als ik de 1100 personen heb gebruikt in plaats van de 217 dan zet ik dat steeds in een voetnoot.

En wellicht ten overvloede, maar de slachtoffers waarover in dit rapport gesproken wordt hebben allen een vergoeding van het fonds ontvangen. Het gaat dus niet over de mensen die een aanvraag doen, maar over de personen die daadwerkelijk een vergoeding hebben gekregen.

⁶ Overigens waren er ook personen die de lijst niet helemaal hadden ingevuld, of belangrijke informatie onvermeld hadden gelaten, waardoor het niet mogelijk was hun reacties te gebruiken. Dit maakt dat het totale aantal reacties eigenlijk 225 was.

3 Wie ontvangen er een vergoeding van het Schadefonds?

Zoals gezegd ontvangen er ieder jaar enkele duizenden mensen een vergoeding van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Wie zijn deze mensen? Hoe oud zijn ze bijvoorbeeld en van wat voor soort misdrijven zijn zij het slachtoffer geworden? Om een beeld te krijgen van de slachtoffers die een beroep doen op het Schadefonds, zet ik in dit hoofdstuk de volgende 'kenmerken' op een rij:

- ◆ Het soort misdrijf
- ◆ Leeftijd van het slachtoffer
- ◆ Geslacht van het slachtoffer
- ◆ Nationaliteit van het slachtoffer
- ◆ Het inkomen van het slachtoffer
- ◆ De tijd tussen het misdrijf en de aanvraag bij het Schadefonds
- ◆ Of de dader bekend is

3.1 Soort misdrijf

Om een vergoeding van het Schadefonds te kunnen krijgen moet iemand het slachtoffer te zijn geworden van een geweldsmisdrijf of een naaste verloren te hebben door een geweldsmisdrijf.

Geweldsmisdrijven zijn er in allerlei soorten en maten. Zo zijn er (relatief) minder ernstige delicten als diefstal onder bedreiging van een mes en eenvoudige mishandeling, en zeer zware vergripen als langdurige zware mishandeling, verkrachting en moord (in Bijlage II is een overzicht opgenomen van alle misdrijven die het Schadefonds onderscheidt).

Per geval kunnen de omstandigheden (sterk) wisselen, wat het moeilijk maakt om een duidelijke indeling te maken. Om inzicht te krijgen in wat de slachtoffers is overkomen die bij het Schadefonds terechtkomen, heb ik toch besloten om de verschillende misdrijven in categorieën in te delen. Samen met het Schadefonds ben ik tot de volgende categorieën gekomen:

- Moord & doodslag
- Poging tot moord & doodslag
- Zware seksuele delicten (waaronder: verkrachting, onvrijwillige prostitutie, gemeenschap met iemand onder de 12 jaar etc)
- Lichte seksuele delicten (waaronder: ontucht, (poging tot) aanranding etc)
- Diefstal met geweldpleging
- Eenvoudige mishandeling
- Zware mishandeling (waaronder: gijzeling, opzettelijke vrijheidsberoving, zware mishandeling)
- Bedreiging (waaronder: afpersing, belaging)

In Tabel 1 op de volgende pagina kunt u zien hoe vaak de verschillende soorten misdrijven voorkomen onder de personen die een vergoeding hebben ontvangen van het Schadefonds.⁷

⁷ Deze tabel is samengesteld op basis van steekproef van 1100 personen.

Tabel 1: Overzicht van misdrijven waarvoor vergoeding wordt toegekend

Soort misdrijf	Percentage zaken waarin soort misdrijf voorkomt
Moord & doodslag	2
Poging tot moord en doodslag	6
Zware seksuele delicten	13
Lichte seksuele delicten	7
Diefstal met geweldpleging	24
Eenvoudige mishandeling	29
Zware mishandeling	11
Bedreiging	7
Totaal aantal zaken	100%*

* Het totaal telt door afrondingen niet op tot 100.

In bijvoorbeeld 8% (6+2) van de gevallen is er sprake van moord & doodslag of een poging daartoe en in 13% van de gevallen heeft er een zwaar seksueel delict plaatsgevonden. De misdrijven die het vaakst voorkomen zijn diefstal met geweldpleging en eenvoudige mishandeling (respectievelijk in 24 en 29% van de gevallen).

Daarmee is een meerderheid (ongeveer tweederde) van de personen die een vergoeding van het Schadefonds heeft ontvangen het slachtoffer geworden van relatief lichte misdrijven als bedreiging, eenvoudige mishandeling, diefstal met geweldpleging en lichte seksuele delicten. Een op de drie is slachtoffer van de zwaardere misdrijven moord & doodslag, poging daartoe, zware seksuele delicten en zware mishandeling.

De cijfers van het Schadefonds geven een ander beeld dan de algemene politiestatistieken doen. In Tabel 2 hieronder is te zien van welke geweldsmisdrijven er aangifte is gedaan in 2007 (de cijfers van 2008 waren nog niet bekend tijdens het schrijven van dit rapport). Hoewel de politie een andere indeling gebruikt qua soort misdrijven dan het Schadefonds, blijkt dat het vooral de slachtoffers van zware misdrijven zijn die bij het Schadefonds terechtkomen.

Tabel 2: Geweldsmisdrijven waarvan aangifte is gedaan in Nederland in 2007⁸

Soorten geweldsmisdrijven	Percentage aangiften
Misdrijven tegen het leven*	1
Verkrachting	1
Feitelijke aanranding der eerbaarheid	2
Overige seksuele misdrijven	2
Diefstal met geweld	12
Mishandeling	54
Bedreiging	27
Afpersing	1
Totaal	100%

*Tot misdrijven tegen het leven behoren: moord&doodslag, poging tot moord&doodslag, overige misdrijven tegen het leven, en dood en lichamelijk letsel door schuld

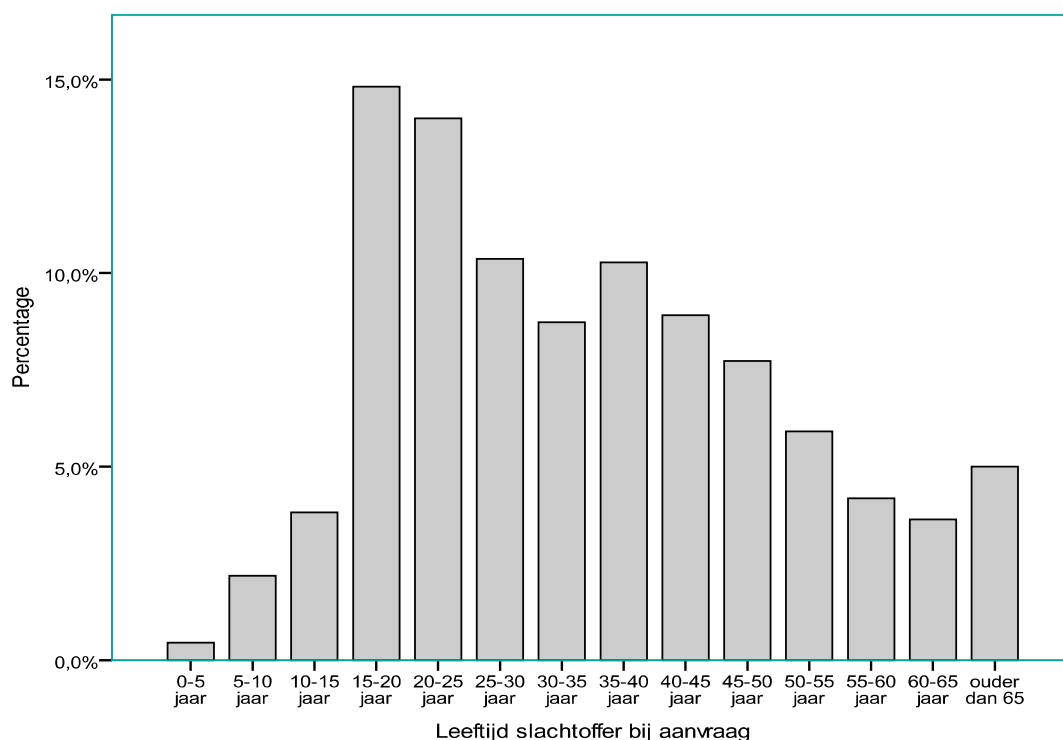
⁸ Zie voor meer gegevens het rapport 'Criminaliteit en Rechtshandhaving 2008. Ontwikkelingen en samenhangen' van Kalidien & Eggen van het WODC. Het is uitgegeven door Boom Juridische Uitgevers in 2009.

3.2 Leeftijd

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de personen die een vergoeding ontvangen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven van alle leeftijden zijn. Sommige zijn zo jong dat ze hun eerste verjaardag nog niet eens hebben gevierd ten tijde van de aanvraag, terwijl anderen dan al ruim de tachtig gepasseerd zijn.

In het algemeen geldt dat de meeste personen die een vergoeding ontvangen tussen de 15 en 25 jaar oud zijn (29%).⁹ In Grafiek 1 kunt u dit terugzien. Dat het vooral jongeren zijn die een vergoeding ontvangen is overigens niet verwonderlijk; het zijn namelijk vooral jonge mensen die het slachtoffer van een geweldsmisdrijf worden.¹⁰

Figuur 1: Leeftijden van slachtoffers die een vergoeding ontvangen van het Schadefonds

Als we kijken naar de misdrijven die er per leeftijdscategorie voorkomen, dan blijkt dat van de slachtoffers tussen de 0 en 15 jaar het merendeel (31+27=58%) een vergoeding krijgt vanwege een seksueel misdrijf, terwijl personen tussen de 15 en 35 voornamelijk een vergoeding krijgen omdat zij het slachtoffer zijn geworden van mishandeling.

Personen ouder dan 45 jaar zijn voornamelijk het slachtoffer van diefstal met geweldpleging. Bedreiging en (poging tot) moord & doodslag komen in iedere leeftijdscategorie (relatief) weinig voor. Tabel 3 op de volgende pagina geeft een overzicht.

⁹ Berekend op basis van de gegevens van 1100 personen.

¹⁰ Zie het rapport 'Slachtoffers van criminaliteit' van het Sociaal en Cultureel Planbureau voor meer gegevens over de leeftijd van slachtoffers in Nederland (p. 69).

Tabel 3: Overzicht van misdrijven per leeftijdscategorie

Soort misdrijven	Percentage zaken per leeftijdscategorie							Totaal
	0-15 jaar	15-25 Jaar	25-35 jaar	35-45 jaar	45-55 jaar	55-65 jaar	>65 Jaar	
Moord & doodslag	1	1	4	3	2	4	2	2
Poging tot moord en doodslag	7	6	6	5	7	8	7	6
Zware seksuele delicten	31	20	10	10	4	9	2	13
Lichte seksuele delicten	27	10	6	2	2	-	0	7
Diefstal met geweldpleging	4	15	18	28	39	45	45	24
Eenvoudige mishandeling	17	31	36	29	26	23	31	29
Zware mishandeling	6	12	10	13	13	7	9	11
Bedreiging	7	5	10	10	8	4	2	7
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Het is ook mogelijk om naar het omgekeerde te kijken, namelijk hoe de spreiding van misdrijven over de verschillende leeftijdscategorieën eruit ziet.¹¹ Als we dat doen (zie Tabel 4) dan blijkt dat geen van de misdrijven in alle leeftijdscategorieën even vaak voorkomt. Zo kent moord & doodslag een duidelijke piek bij een leeftijd van 25 tot 45, en heeft poging tot moord & doodslag juist een piek bij 15-25.

Zowel zware als lichte seksuele delicten doen zich het meest voor bij personen in de leeftijd van 15-25, terwijl dat soort misdrijven boven de 45 nog nauwelijks voorkomt. Diefstal met geweldpleging kent vooral slachtoffers tussen 35 en 55, en ook zware mishandeling doen zich het meest voor tussen de 35 en 45. Eenvoudige mishandeling en bedreiging zijn juist weer bij jongere slachtoffers tussen de 15 en 25 te zien.

Tabel 4: Verdeling van misdrijven over leeftijdscategorieën slachtoffers

	Moord & doodslag	Poging tot m&d	Zware seksuele delicten	Lichte seksuele delicten	Diefstal met geweld	Eenv. mis-handeling	Zware mis-handeling	Be-dreiging
0-15 jaar	4	7	15	27	1	4	6	7
15-25 jaar	8	6	45	45	17	30	22	28
25-35 jaar	36	6	15	17	14	24	25	19
35-45 jaar	24	5	15	6	22	19	27	19
45-55 jaar	12	7	4	4	22	12	15	14
55-65 jaar	12	8	6	-	15	6	4	8
>65 jaar	4	7	1	1	9	5	1	5
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.3 Geslacht

Gezien het feit dat het vooral mannen zijn die het slachtoffer worden van geweldsmisdrijven, is het interessant om te zien of het ook vooral mannen zijn die geld van het Schadefonds

¹¹ Hierbij is gekeken naar de leeftijd ten tijde van het misdrijf.

ontvangen.¹² Dit blijkt niet het geval, het zijn zelfs net iets meer vrouwen die een vergoeding krijgen toegewezen (48 tegen 52%).¹³

Tabel 5: Overzicht van het soort misdrijven dat onder mannelijke en vrouwelijke slachtoffers voorkomt

Soort misdrijf	Geslacht	
	Man	Vrouw
Moord & doodslag	2	3
Poging tot moord en doodslag	10	3
Zware seksuele delicten	2	24
Lichte seksuele delicten	2	10
Diefstal met geweldpleging	25	24
Eenvoudige mishandeling	36	23
Zware mishandeling	18	5
Bedreiging	5	10
Totaal	100%	100%

Wel is het zo dat er duidelijke verschillen zijn tussen de misdrijven waar mannen en vrouwen een vergoeding voor krijgen (Zie Tabel 5). Zo is 24% van de vrouwen die een vergoeding ontvangt het slachtoffer van een zwaar seksueel delict, terwijl slechts 2% van de mannen daar het slachtoffer van is. Mannen zijn in meer dan de helft van de gevallen het slachtoffer van mishandeling (54%) terwijl 'slechts' 28% van de vrouwen daar het slachtoffer van is. Dit komt overeen met de misdaadcijfers: mannen zijn vaker slachtoffer van gewelddelicten, zoals mishandeling en bedreiging, terwijl vrouwen juist vaker het slachtoffer worden van seksuele delicten.¹⁴

Tabel 6: Spreiding van misdrijven over mannen en vrouwen

	Moord & doodslag	Poging tot m&d	Zware seksuele delicten	Lichte seksuele delicten	Diefstal met geweld	Eenv. mishandeling	Zware mishandeling	Bedreiging
Man	40	77	6	17	50	59	77	32
Vrouw	60	23	94	83	50	41	23	68
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De verschillen tussen mannen en vrouwen blijkt ook uit de spreiding van misdrijven over mannen en vrouwen (zie Tabel 6). Zo is van de personen die een vergoeding ontvangen vanwege moord & doodslag 40% man en 60% vrouw, terwijl van alle vergoedingen voor een *poging* tot moord & doodslag 77% man is en 23% vrouw. Seksuele delicten komen in overgrote mate voor onder vrouwen (94% van de zware seksuele delicten en 83% van de lichte seksuele delicten), terwijl zware mishandeling juist veel vaker een mannelijk slachtoffer kent (77% man, 23% vrouw). Diefstal met geweldpleging is het enige misdrijf dat even vaak voorkomt onder mannen als onder vrouwen.

¹² Er zijn weinig precieze gegevens bekend over slachtoffers, maar duidelijk is dat 6,5% van de Nederlandse mannen boven de 12 jaar in 2005 slachtoffer werd van een geweldsdelict, tegen 4,1% van de Nederlandse vrouwen boven de 12. Zie voor meer informatie de cijfers van 'Slachtofferschap van criminaliteit naar kenmerken, 1997-2004', die te vinden zijn op de website van het Centraal Bureau van de Statistiek.

¹³ Berekend op basis van gegevens van 1100 personen.

¹⁴ Zie voor meer informatie over de algemene misdaadcijfers het rapport 'Slachtoffers van criminaliteit uit 2008', van het Sociaal en Cultureel Planbureau, p. 68-9.

3.4 Nationaliteit

In Nederland wonen veel mensen die een andere nationaliteit hebben dan de Nederlandse. Op 1 januari 2008 was 20% van allochtone afkomst.¹⁵ Aangezien iedereen kans loopt het slachtoffer van een geweldsmisdrijf te worden,¹⁶ lijkt het aannemelijk dat een aanzienlijk deel van de personen die een vergoeding krijgt van het Schadefonds, een niet-Nederlandse nationaliteit heeft.

Uit de enquête blijkt echter dat slechts 3% van de slachtoffers de Marokkaanse, Turkse, Surinaamse of Antilliaanse nationaliteit heeft. De overgrote meerderheid (92%) geeft aan van Nederlandse afkomst te zijn.¹⁷

Aangezien allochtone Nederlanders vaak moeilijk te bereiken zijn in enquêteonderzoek,¹⁸ is het moeilijk te zeggen of het werkelijk zo is dat slechts een zeer klein deel van de niet-Nederlandse slachtoffers de weg naar het Schadefonds weet te vinden, of dat de lage percentages veroorzaakt worden doordat allochtone slachtoffers niet mee wilden werken aan het onderzoek. Wellicht is het interessant voor het Schadefonds om dit verder uit te zoeken.

3.5 Inkomen

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft een zogenaamde vangnetfunctie: alleen als kosten op geen enkele andere manier vergoed worden, bijvoorbeeld door de dader of een verzekering, is een beroep op het fonds mogelijk. Daarnaast geldt er een vermogensgrens: personen met een vermogen van meer dan 50.000 euro worden geacht zelf de materiële kosten te kunnen dragen en komen alleen in aanmerking voor smartengeld. Dit brengt ons bij de vraag wat het inkomen is van slachtoffers die een vergoeding van het fonds ontvangen. Zijn het werkelijk vooral mensen met een laag inkomen, of zijn er nauwelijks verschillen met de gehele Nederlandse bevolking?

Tabel 7: Het besteedbare inkomen van slachtoffers die een vergoeding ontvangen en dat van de Nederlandse bevolking

Besteedbaar inkomen	Personen die een vergoeding van het fonds krijgen	Nederlandse bevolking
Minder dan 10.000 euro per jaar	36	5
Tussen de 10-20.000 euro per jaar	29	25
Tussen de 20-30.000 euro per jaar	12	25
Tussen de 30-40.000 euro per jaar	6	19
Meer dan 40.000 euro per jaar te besteden	3	26
Weet niet	15	0
Totaal	100%	100%

¹⁵ Dit blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

¹⁶ Of de kans om slachtoffer te worden van een misdrijf hoger is voor allochtonen dan voor autochtonen, is niet duidelijk. Sommige onderzoeken wijzen uit van wel (J. van Kesteren stelt dat allochtonen 50% meer kans hebben), anderen zeggen dat de uitkomsten vooral afhankelijk zijn van de manier waarop je het onderzoek verricht (zie SCP, Slachtoffers van criminaliteit, p. 70-71).(Uitspraak J. van Kesteren is terug te vinden via: van Kesteren, J.N. (2006) "Victimisation of Immigrants in Europe. Results from the 2005 EU ICS. Presentation at the 2006 symposium of the World Society of Victimology symposium in Orlando".)

¹⁷ De overige 5 % is afkomstig uit alle windstreken van de wereld, van China tot Syrië.

¹⁸ Zie onderzoek van Remco Feskens van de Universiteit Utrecht naar het bereiken van etnische minderheden in enquêteonderzoek (2009).

Uit de enquête blijkt dat vooral mensen met een laag besteedbaar inkomen¹⁹ geld ontvangen van het Schadefonds (zie Tabel 7 op de vorige bladzijde). Zo heeft 36% van de slachtoffers minder dan 10.000 euro per jaar te besteden. Vergeleken met de Nederlandse bevolking is dit een hoog percentage, aangezien slechts 5% van de Nederlandse bevolking minder dan 10.000 te besteden heeft. Omgekeerd heeft 26% van de Nederlandse bevolking jaarlijks meer te besteden dan 40.000 euro, terwijl maar 3% van de slachtoffers die een vergoeding van het Schadefonds ontvangt zo veel geld te besteden heeft.

Het Schadefonds lijkt dan ook recht te doen aan haar vangnetfunctie. Overigens is het zo dat het vooral personen uit de laagste inkomensgroepen zijn die het slachtoffer worden van een geweldsmisdrijf.²⁰ Het is dus niet verwonderlijk dat het juist deze personen zijn die een vergoeding van het Schadefonds ontvangen.

3.6 Tijd tussen misdrijf en aanvraag

In principe kunnen slachtoffers onmiddellijk na het misdrijf een aanvraag doen bij het Schadefonds.²¹ Dit gebeurt echter zelden. Uit de enquête blijkt dat het gemiddeld 20 maanden duurt voordat een slachtoffer een aanvraag bij het Schadefonds doet.²² De variatie is daarbij groot; zo zijn er mensen die na een paar dagen al een aanvraag doen, terwijl anderen meer dan 30 jaar wachten.

In Tabel 8 ziet u een overzicht van het aantal maanden dat er tussen het misdrijf en de aanvraag zit. Hieruit kan worden afgeleid dat bijna de helft van de slachtoffers (12+16+18= 46%) binnen een half jaar na het misdrijf een aanvraag bij het Schadefonds doet. Meer dan één op de vier slachtoffers doet het zelfs binnen 3 maanden (12+16= 28%), maar bijna evenveel mensen (27%) wachten 1 tot 5 jaar. Vier procent doet zelfs pas na meer dan 10 jaar een aanvraag.

Tabel 8: Periode tussen misdrijf en aanvraag

Tijd	Percentage <i>aanvragen</i> dat gedaan wordt binnen deze tijd	Percentage <i>aangiften</i> dat gedaan wordt binnen deze tijd
0-1 maand	12	89
1 tot 3 maanden	16	2
3 tot 6 maanden	18	2
6 tot 12 maanden	20	2
1 tot 5 jaar	27	3
5 tot 10 jaar	3	2
Meer dan 10 jaar	4	1
Totaal	100%	100%

In Tabel 8 kunt u ook zien hoeveel maanden er zitten tussen het misdrijf en het doen van aangifte bij de politie. Het blijkt dat maar liefst 89% binnen 1 maand na het misdrijf aangifte doet. Kennelijk

¹⁹ Het besteedbaar inkomen is gelijk aan het netto salaris of de netto uitkering. Anders gezegd, het besteedbaar inkomen is het inkomen waar alle premies en belastingen al vanaf zijn getrokken, en wat men dus vrij kan besteden.

²⁰ Zie voor meer informatie hierover het rapport Criminaliteit en Rechtshandhaving 2008 van het WODC, p. 59.

²¹ Indien men later ook op een andere manier schade vergoed krijgt, dan kan er geld naar het Schadefonds teruggestort worden. Indien het de dader is die betaalt, dan vinden de verrekeningen plaats via het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB), zodat het slachtoffer er verder niet mee belast wordt.

²² Berekeningen zijn gemaakt aan de hand van de gegevens van 1100 personen.

is het aanvragen van een vergoeding bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven dus echt iets dat slachtoffers pas later in het verwerkingsproces doen. Als we kijken naar de verschillen tussen de misdrijven, dan blijkt namelijk ook dat het vooral de slachtoffers van zware misdrijven zijn die lang wachten (zie Tabel 9).

Tabel 9: Periode tussen misdrijf en aanvraag waarbij onderscheid is gemaakt tussen verschillende soorten misdrijven

Tijd	Moord & doodslag	Poging tot m&d	Zware seksuele delicten	Lichte seks. Delicten	Diefstal met geweld	Eenv. mis-handeling	Zware mis-handeling	Bedreiging
0-1 maand	4	6	3	3	20	5	6	7
1 - 3 maanden	13	16	7	1	22	21	18	19
3 - 6 maanden	13	22	11	9	24	18	22	17
6 - 12 maanden	29	12	21	17	20	22	27	23
1 - 5 jaar	25	41	35	37	13	32	27	29
5 - 10 jaar	8	3	11	10	1	1	-	3
> 10 jaar	8	1	13	23	0	1	1	3
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Gemiddeld dienen slachtoffers van lichte misdrijven na 16,5 maand een aanvraag bij het Schadefonds, en slachtoffers van zware misdrijven gemiddeld na bijna 28 maanden. Slachtoffers van zware misdrijven wachten dus bijna een jaar langer met het doen van een aanvraag, dan slachtoffers van lichtere misdrijven.

Daarnaast is het zo dat meer dan de helft van de slachtoffers van lichte misdrijven (52%) binnen een half jaar na het misdrijf een aanvraag doet, terwijl maar 35% van de slachtoffers van zware misdrijven dit binnen een half jaar na het misdrijf doet. De verschillen tussen slachtoffers van lichte en zware misdrijven zijn zelfs zo groot, dat we kunnen zeggen dat slachtoffers van zware misdrijven significant langer wachten dan slachtoffers van lichte misdrijven.²³

Waarom het zo is dat slachtoffers van zware geweldsmisdrijven langer wachten met het doen van een aanvraag dan slachtoffers van lichte geweldsmisdrijven is niet uit het onderzoek op te maken. Wellicht dat rechtszaken bij zware zaken langer duren, of zijn slachtoffers in zware zaken er simpelweg later aan toe om een aanvraag te doen.

3.7 Is de dader bekend?

Het laatste kenmerk dat ik bespreek is of de dader bekend is. Bij veel misdrijven is het zo dat de zaak nooit wordt opgehelderd. Van alle geweldsdelicten in Nederland waarvan aangifte is gedaan bij de politie, wordt bijvoorbeeld 59% opgelost.²⁴ Het is dan ook opvallend dat maar liefst 76% van de slachtoffers die een vergoeding van het Schadefonds heeft ontvangen aangeeft dat ze weten wie de dader geweest is.

²³ Correlatieanalyse laat zien dat er sprake is van een statistisch verband van $r_s=0,185$ wat significant is op een niveau van 0,01 (N=1100).

²⁴ Dit was het geval in 2006 en 2007 (cijfers van Centraal Bureau voor de Statistiek). Een zaak wordt overigens als opgehelderd gezien als bij de politie één of meerdere daders bekend zijn, ook al is die op de vlucht of ontkent deze enige betrokkenheid bij het misdrijf.

Interessant om te weten is of slachtoffers bij een bekende dader, geprobeerd hebben om de schade op de dader te verhalen voordat ze een beroep op het Schadefonds deden (het is immers de bedoeling dat er alleen een beroep op het fonds gedaan wordt als de schade niet op een andere manier vergoed kan worden). Net iets meer dan de helft van de slachtoffers die de dader kenden (52%) geeft aan dat zij geprobeerd hebben de dader aansprakelijk te stellen. Van hen is het slechts 1 op de 5 gelukt om daadwerkelijk een (gedeeltelijke) vergoeding van de dader te krijgen.

Als we deze cijfers omrekenen naar de totale groep slachtoffers, dan kunnen we stellen dat bijna 40% van de slachtoffers geprobeerd heeft om een vergoeding van de dader te krijgen, maar dat slechts 8% daadwerkelijk een (gedeeltelijke) vergoeding heeft gekregen.

Slachtoffer V: *“De dader is wel veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding, maar heeft sinds 2007 nog nooit de 12e per maand betaald.”*

Aan de groep slachtoffers die heeft aangegeven *geen* vergoeding van de dader te hebben geëist, terwijl ze wel wisten wie de dader was, is gevraagd waarom ze de dader niet aansprakelijk hebben gesteld. Hierop kwamen uiteenlopende antwoorden. De meest voorkomende waren:

- ◆ De dader was een familielid of bekende (20%),
- ◆ Het slachtoffer kon het emotioneel niet aan (20%)
- ◆ De dader had niet voldoende financiële middelen (19%)
- ◆ Er waren problemen met de strafzaak (in 16% van de gevallen was er bijvoorbeeld geen strafzaak geweest, liep deze nog, of was men niet op de hoogte geweest van een strafzaak).

3.8 Samengevat

De kenmerken van slachtoffers die een vergoeding krijgen van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven zijn om verschillende redenen opmerkelijk. Zo krijgen mannen voor hele andere misdrijven een vergoeding dan vrouwen en zijn er ook aanzienlijke verschillen tussen slachtoffers van verschillende leeftijden.

Ook is opvallend dat slachtoffers lang wachten voordat zij een aanvraag bij het fonds doen: gemiddeld bijna 2 jaar tot na het misdrijf. Er zijn daarbij duidelijke verschillen tussen slachtoffers van zware en die van lichte(re) misdrijven; de eerste groep wacht aanzienlijk langer dan de laatste.

Wat betreft het inkomen van de slachtoffers lijkt het Slachtoffer haar vangnetfunctie voldoende te vervullen: het besteedbaar inkomen van personen die een vergoeding krijgen ligt gemiddeld veel lager dan dat van de Nederlandse bevolking. Ook krijgen maar weinig slachtoffers een vergoeding van de dader. Wanneer de dader bekend is, probeert de helft van de slachtoffers hem/haar aansprakelijk te stellen. Van hen krijgt slechts één op de vijf daadwerkelijk een (gedeeltelijke) vergoeding.

Een laatste opvallend punt is dat slachtoffers met een niet-Nederlandse nationaliteit zelden een vergoeding van het Schadefonds ontvangen.

4 Hoe weet men van het Schadefonds?

Recent onderzoek heeft laten zien dat ieder jaar ongeveer 35.000 mensen een aanvraag zouden kunnen doen bij het Schadefonds.²⁵ Er blijken echter slechts rond de 7000 mensen daadwerkelijk een aanvraag te doen. Het Schadefonds bereikt met andere woorden dus maar 20% van haar doelgroep.

Tijdens de enquête is slachtoffers gevraagd hoe zij wisten ze een aanvraag bij het fonds konden doen. Uit de antwoorden blijkt dat de meerderheid van de slachtoffers via Slachtofferhulp Nederland bij het fonds terecht komt (60%). Slechts 17% komt via de politie, 14% via een advocaat en 7% heeft via familie, bekenden of vrienden van het Schadefonds gehoord.

Slachtoffer X: *“Ik vraag mij af waarom zo weinig mensen weten van deze vergoeding. Veel ondernemers in mijn omgeving (veel roofovervallen in Rotterdam) zijn er niet van op de hoogte. Ook bij het TV programma hoor je hier niets over terwijl daar toch veel zaken aan bod komen.”*

Slachtoffer Y: *“Ik vind dat er veel meer bekendheid moet komen over het schadefonds geweldsmisdrijven!”*

Slachtoffer Z: *“Veel politieagenten weten niet dat het Schadefonds bestaat. Gelukkig dat mijn man bij de politie werkt en één van zijn collega's hem er attent op maakte.”*

Slachtoffer AA: *“Ik kwam er bij toeval achter dat SGM bestaat. Veel mensen kennen dit echter niet, meer naamsbekendheid zou goed zijn. Fijn dat SGM er is!*

Aangezien het Schadefonds jaarlijks slechts 20% van de slachtoffers bereikt en een meerderheid van de slachtoffers die een beroep op het fonds doet via Slachtofferhulp Nederland komt, kunnen we stellen dat er op het vlak van de naamsbekendheid van het fonds nog veel te winnen is. Immers, niet iedereen komt na een geweldsmisdrijf in contact met Slachtofferhulp Nederland.

Uit het onderzoek komen geen duidelijke aanwijzingen naar voren hoe de naamsbekendheid van het Schadefonds vergroot kan worden. Maar gezien het feit dat er veelal een lange periode zit tussen het doen van een aanvraag en het misdrijf/aangifte bij de politie, en er veel verschillen zijn tussen de soorten misdrijven, is het raadzaam om zorgvuldig na te denken over de manier waarop het Schadefonds onder de aandacht van slachtoffers gebracht kan worden. Zoiets als folders neerleggen bij de politie, lijkt bijvoorbeeld niet de juiste aanpak.

²⁵ Zie het rapport van Hoogeveen & van Burik (2008): Doelgroep Schadefonds Geweldsmisdrijven. Een onderzoek naar de omvang en het profiel van de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Uitgegeven door Adviesbureau van Montfoort.

5 Waaron doen slachtoffers een aanvraag bij het Schadefonds?

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven biedt slachtoffers een financiële vergoeding. Omdat dit het enige is dat het Schadefonds doet, ligt het voor de hand te denken dat slachtoffers vooral of zelfs alleen vanwege de financiële vergoeding een aanvraag doen. Uit de enquête blijkt echter dat bijna een derde van de slachtoffers een financiële vergoeding niet belangrijk vindt als ze een aanvraag doet. Ook wist bijna tweederde (61%) niet meer hoeveel geld ze dachten te krijgen.

Gaat het slachtoffers dan misschien niet om het geld? Wel, dat is waarschijnlijk een te sterke conclusie. Het krijgen van een financiële vergoeding is namelijk voor 44% de belangrijkste reden om een aanvraag te doen.²⁶ Andere redenen om een aanvraag te doen zijn:

- ◆ Het wordt aangeraden door Slachtofferhulp Nederland, de politie of een advocaat aangeraden (in 12% van de gevallen de belangrijkste reden)
- ◆ Andere juridische mogelijkheden zijn uitgeput (7%)
- ◆ Men is simpelweg van mening dat ze recht op een vergoeding hebben (4%).

Naast financiële en praktische motieven, is er ook een aanzienlijk aantal mensen dat om emotionele redenen een aanvraag doet. Zo blijkt uit de enquête dat de belangrijkste reden om een aanvraag te doen ook zijn:

- ◆ Erkenning als slachtoffer (24%)
- ◆ Wraak nemen op de dader (8%)
- ◆ Bereiken van afsluiting/verwerking (6%)
- ◆ Genoegdoening (2%)²⁷

Kortom, behalve financiële redenen hebben slachtoffers zowel praktische als emotionele motieven om een aanvraag bij het Schadefonds te doen. Zo blijken symbolische waarden als erkenning en verwerking een belangrijke rol te spelen.

Box 1: Citaten van slachtoffers

Waarom deed u een aanvraag bij het Schadefonds?	
<i>"Ik voelde me machteloos toen de zaak werd geseponneerd"</i>	<i>"Recht vanwege mijn Nederlanderschap"</i>
<i>"Misschien even er tussen uit"</i>	
<i>"Was echt klote die tijd"</i>	<i>"Ik wou mijn verhaal kwijt aan Justitie. Dat men besepte hoe diep gekwetst ik op dat moment was. Geld was niet zo belangrijk."</i>

²⁶ De vraag wat de belangrijkste reden was om een aanvraag te doen was een zogenaamde 'open' vraag: slachtoffers moesten dus zelf het antwoord geven, zonder dat hen verschillende antwoordmogelijkheden werden gegeven.

²⁷ Sommige mensen noemden meerdere redenen, bijvoorbeeld erkenning en genoegdoening, en daarom is het totaal hoger dan 100%.

6 De procedure

In dit hoofdstuk zal ik ingaan op de procedure die slachtoffers moeten doorlopen om een vergoeding van het Schadefonds te krijgen. Zo worden de volgende punten behandeld:

- ♦ Het doen van een aanvraag
- ♦ Wachten op de beslissing
- ♦ Afhandeling van de aanvraag

6.1 Doen van aanvraag

Slachtoffers die denken voor een vergoeding van het Schadefonds in aanmerking te komen, kunnen een aanvraag bij het fonds doen. Een aanvraag vindt plaats door formulieren in te vullen en op te sturen. Slachtoffers kunnen de formulieren bij het Schadefonds aanvragen of via de website downloaden.

Uit het onderzoek blijkt dat veel slachtoffers (bijna de helft) niet zelf de benodigde formulieren invult, maar dit laat doen door Slachtofferhulp, een advocaat of iemand anders.

De personen die zelf de formulieren invullen zijn er gemiddeld 4,5 uur mee bezig. Hoewel dit een aanzienlijke hoeveelheid tijd is, blijken slachtoffers niet ontevreden over het aantal vragen dat ze moeten beantwoorden. Zo zegt tweederde dat het Schadefonds geen overbodige vragen stelt, en is slechts 2% van mening dat er wel veel overbodige vragen gesteld worden.

Niettemin ervaart bijna 60% het invullen van de aanvraagformulieren in meer of mindere mate als stressvol (zij geven op een schaal van 1-10 aan dat zij minstens een 6 scoren). De mate van stress die men ervaart houdt vooral verband met de tijd die het kost om de aanvraagformulieren in te vullen: hoe langer het duurt, hoe hoger de stress.²⁸

Gezien het feit dat er amper klachten zijn over het aantal vragen, maar er wel vaak wordt opgemerkt dat men het moeilijk vindt om herinnerd te worden aan het misdrijf, lijkt het waarschijnlijk dat de stress die men ervaart tijdens het invullen van de aanvraagformulieren, vooral van doen heeft met die herinneringen aan het misdrijf, en niet zozeer met het invullen van de formulieren.

Slachtoffer XX: Ik vind de afwikkeling van het schadefonds heel vreemd. Je krijgt een bedrag maar geen uitleg hoe dat berekend wordt. Ik en mijn zwager hebben beide een aanvraag ingediend, voor hetzelfde misdrijf, maar we kregen een andere vergoeding.

Het slachtoffer dat bovenstaand citaat leverde, blijkt niet de enige te zijn die niet weet hoe het Schadefonds te werk gaat. Bijna de helft van de slachtoffers geeft aan dat zij ten tijde van de aanvraag niet wisten hoe het Schadefonds bepaalt of iemand in aanmerking komt voor een

²⁸ Leeftijd, geslacht, inkomen en opleiding zijn niet significant van invloed. Ook maakte het voor de ervaren stress niet uit of men op de hoogte was van hoe het Schadefonds bepaalt of iemand in aanmerking voor een vergoeding komt of dat men vond dat er veel vragen overbodig waren.

vergoeding. Het Schadefonds doet er dan ook goed aan om mensen voor te lichten over de manier waarop zij te werk gaat.

6.2 Wachten op beslissing

Nadat de aanvraagformulieren zijn ingevuld en opgestuurd, is het voor slachtoffers wachten op de beslissing van het Schadefonds. Gemiddeld genomen duurt het ongeveer 2,5 maand voordat het Schadefonds een uitspraak doet. De verschillen zijn groot: in sommige gevallen is er binnen een maand een beslissing en in andere gevallen kan het 10 maanden duren.

De meeste slachtoffers zijn positief over de tijd die ze moeten wachten tot de beslissing: 41% is van mening dat de afhandeling van de zaak snel verloopt, een zelfde percentage zegt dat het niet snel of langzaam gaat en slechts 19% bestempelt de afhandeling als langzaam. De duur van de afhandeling hangt samen met dit oordeel. Het zijn vooral de mensen die objectief lang moeten wachten (dus een groot aantal maanden) die de afhandeling langzaam noemen.²⁹

De slachtoffers die relatief lang moeten wachten op een beslissing van het Schadefonds, zijn ook degene die het wachten op de beslissing als stressvol ervaren. Als de afhandeling snel verloopt, ervaart men daarentegen amper enige stress.³⁰

6.3 Afhandeling van aanvraag door Schadefonds

Uit de enquête blijkt dat slachtoffers vinden dat het Schadefonds hen tijdens de afhandeling redelijk goed op de hoogte houdt. Zo is 60% van mening dat er voldoende informatie wordt gegeven over de voortgang, terwijl 22% aangeeft dat ze niet voldoende op de hoogte zijn gehouden.³¹

Overigens wijzen opmerkingen van slachtoffers erop dat men zich niet altijd bewust is van het feit dat wanneer een advocaat, of iemand anders, optreedt als gemachtigde, niet het slachtoffer maar de gemachtigde degene is die door het Schadefonds op de hoogte gehouden wordt. Wellicht is dit een punt dat door het Schadefonds kan worden meegenomen om de communicatie te verbeteren.

Wat betreft de afhandeling als geheel, is een merendeel van de slachtoffers van mening dat deze *eerlijk* verloopt (77%). Slechts 12% geeft aan dat de afhandeling (in meer of mindere mate) oneerlijk is.³²

Ook is een meerderheid ervan overtuigd dat het Schadefonds bij de afhandeling van de zaak voldoende rekening houdt met de specifieke omstandigheden van een zaak (60%). Niet meer dan één op de 6 slachtoffers (16%) is van mening dat het Schadefonds niet voldoende rekening houdt met de specifieke omstandigheden.³³

²⁹ Er is een significant verband tussen het aantal maanden dat de afhandeling duurde en de mening van slachtoffers over de snelheid van afhandeling. Dit verband is 0,363 (wat significant is op een 0,01 niveau).

³⁰ Het verband tussen de ervaren stress tijdens de afhandeling en het aantal maanden dat de afhandeling duurde is 0,141 (spearman rho, N=214, significant op 0,01 niveau).

³¹ Tien procent heeft een neutrale houding, en 6% wist geen antwoord te geven op de vraag of het Schadefonds hen voldoende op de hoogte heeft gehouden.

³² 11% wist geen antwoord te geven op de vraag.

³³ 12% geeft aan er neutraal tegenover te staan en nog eens 12% wist geen antwoord te geven.

6.4 Samengevat

Door de bank genomen zijn slachtoffers positief over het proces om een vergoeding van het Schadefonds te krijgen. Toch zijn er verbeterpunten. Zo wordt het invullen van de aanvraagformulieren voor een groot deel van de slachtoffers als stressvol ervaren. Dit lijkt voornamelijk te maken hebben met herinneringen aan het misdrijf. Het is misschien niet te voorkomen dat slachtoffers herinnerd worden aan het misdrijf, maar het is goed als het Schadefonds zich bewust is van hoe stressvol deze herinneringen voor slachtoffers kunnen zijn.

Ook lijkt het aan te bevelen dat het Schadefonds haar communicatie verbetert. Hoewel slachtoffers aangeven tevreden zijn over de afwikkeling, geeft ook een aanzienlijk deel aan dat zij niet wisten hoe het Schadefonds zou bepalen of zij in aanmerking kwamen voor een vergoeding. Daarnaast zegt een aanzienlijk deel dat ze niet voldoende op de hoogte zijn gehouden van de vorderingen in de zaak. Het Schadefonds lijkt er dan ook wijs aan te doen om haar communicatie te herzien en te verbeteren.

7 De vergoeding

Indien het Schadefonds een aanvraag goedgekeurd, wordt er binnen enkele weken een financiële tegemoetkoming aan het slachtoffer uitgekeerd. Hoe ziet zo'n vergoeding eruit?

7.1 Totale vergoeding³⁴

Het gemiddelde bedrag dat het Schadefonds in 2008 aan slachtoffers uitkeerde was 3.160 euro.³⁵ De verschillen zijn echter groot; zo zijn er mensen die 'slechts' een paar honderd euro kregen, terwijl er in andere gevallen 28.000 euro is uitbetaald.

Tabel 10: Uitkeringen Schadefonds 2008

Hoogte totale vergoeding	Percentage zaken waarin vergoeding werd toegewezen
0-500 euro	2
500-1000 euro	19
1000-1500 euro	11
1500-2000 euro	7
2000-2500 euro	7
2500-5000 euro	42
5000-10000 euro	9
10000-25000 euro	3
Meer dan 25.000 euro	0,5
Totaal	100%

In Tabel 10 geeft een aantal categorieën weer van de bedragen die zijn uitgekeerd. Uit deze Tabel kunt u afleiden dat in 19% van de gevallen tussen de 500 en 1000 euro is uitgekeerd en in 42% van de gevallen 2500 tot 5000 euro.³⁶

Tabel 11: Overeenkomst vergoeding en verwachting van vergoeding

Overeenkomst werkelijkheid en verwachting	Percentage
De vergoeding was veel lager dan ik verwacht had	12
De vergoeding was iets lager dan ik verwacht had	15
De vergoeding was ongeveer gelijk aan wat ik verwacht had	13
De vergoeding was iets hoger dan ik verwacht had	16
De vergoeding was veel hoger dan ik verwacht had	20
Weet niet	24
Totaal	100%

Opvallend is dat in slechts 13% van de gevallen de vergoeding overeenkwam met dat wat slachtoffers verwacht hadden te ontvangen. In 36% lag de vergoeding hoger dan wat men

³⁴ De cijfers die in deze paragraaf genoemd worden komen niet geheel overeen met de cijfers die het Schadefonds in haar Jaarverslag 2008 noemt. De cijfers verschillen weliswaar niet veel, maar door het hanteren van verschillende rekenmethodes zijn de verschillen er wel.

³⁵ Op basis van een steekproef van 1100 zaken berekend.

³⁶ Op basis van een steekproef van 1100 zaken berekend.

verwacht had, en in 27% lag de vergoeding lager (Zie Tabel 11). Deze uitkomsten wijzen erop dat het Schadefonds ook op dit vlak haar communicatie zou kunnen verbeteren.

Hoewel de verwachting en werkelijkheid dus niet altijd overeenkomen, blijken de meeste slachtoffers wel tevreden te zijn met het bedrag dat ze ontvangen. Zo is 35% tevreden en zelfs 27% zeer tevreden (zie Tabel 12). Zo'n 17% (6+7+4) is in meer of mindere mate ontevreden.

Tabel 12: Tevredenheid met totale vergoeding

Tevredenheid over totale vergoeding	Percentage
Zeer ontevreden	6
Ontevreden	7
Enigszins ontevreden	4
Niet tevreden/niet ontevreden	6
Enigszins tevreden	13
Tevreden	35
Zeer tevreden	27
Weet niet	2
Totaal	100%

Er blijkt een duidelijk verband tussen de verwachtingen die men heeft en de tevredenheid over de vergoeding. Zo is in de groep slachtoffers waar de vergoeding hoger uitviel dan verwacht 97% tevreden, in de groep waar de vergoeding (ongeveer) overeenkwam met de verwachting is 89% tevreden en in de groep waar de vergoeding lager uitviel dan verwacht is 'slechts' 48%. De verschillen tussen de groepen zijn zelfs zo groot, dat er sprake is van een significant verband.³⁷ Met andere woorden: de mate waarin de vergoeding aan de verwachtingen voldoet hangt samen met de tevredenheid die men ervaart.

Daarnaast is het zo dat er géén verband lijkt te zijn tussen de hoogte van het bedrag dat men ontvangt en de tevredenheid over het bedrag. Het is met andere woorden niet zo dat slachtoffers die meer geld ontvangen ook meer tevreden zijn.³⁸

7.1.1 Materiële vergoeding

De vergoeding voor slachtoffers bestaat uit twee delen: een materiële vergoeding voor zaken als medische kosten en verlies aan inkomen, en een immateriële vergoeding voor het geleden pijn en verlies (smartengeld). Hieronder ga ik op beide vergoedingen afzonderlijk in.

Ieder slachtoffer van een geweldsmisdrijf en iedere nabestaande van een slachtoffer, komt in aanmerking voor een materiële tegemoetkoming van het Schadefonds. De materiële vergoeding geldt echter alleen voor *letselschade*. Dit betekent dat alleen de kosten die te maken hebben met het *letsel* dat men oploopt, voor vergoeding in aanmerking komen. Als iemand bijvoorbeeld van zijn fiets geslagen wordt en daardoor een gebroken arm oploopt, dan komt de schade aan de fiets *niet* voor vergoeding in aanmerking (want dat is geen letsel), maar *wel* alle kosten die te maken hebben met het breken van de arm (want dat is immers wel letsel).

³⁷ Uit statistische berekeningen blijkt dat: Chi square=47,726, df= 2, N=153 en p=0,000. Somer's D=0,359.

³⁸ Andere verbanden tussen tevredenheid en kenmerken van het slachtoffer of de vergoeding, worden in de wetenschappelijke artikelen besproken die naar aanleiding van dit rapport geschreven zullen worden.

Daarnaast dient men aannemelijk te maken dat bepaalde kosten gemaakt zijn, bijvoorbeeld via bonnetjes en/of facturen. De hoogte van de gemaakte kosten, bepaalt vervolgens de vergoeding.

De maximale vergoeding die het fonds mag uitkeren is 22.700 euro. Dit komt echter zelden voor. Zoals Tabel 13 laat zien wordt is zelfs een bedrag boven de 5.000 euro zeldzaam.³⁹ Overigens is dit niet geheel verwonderlijk, aangezien de verzekering veel van de kosten dekt die slachtoffers maken (bijvoorbeeld medische kosten).

Tabel 13: Uitgekeerde materiële vergoeding

Hoogte materiële vergoeding	Percentage zaken waarin vergoeding wordt toegewezen
Geen vergoeding	23
1-500 euro	46
500-1000 euro	12
1000-1500 euro	5
1500-2000 euro	3
2000-2500 euro	2
2500-5000 euro	5
5000-10000 euro	2
10000-22.700 euro	2
Totaal	101%

Gemiddeld wordt er aan ieder slachtoffer ongeveer 980 euro uitgekeerd aan materiële vergoeding. Dit gemiddelde bedrag wordt echter veroorzaakt door een aantal uitschieters naar boven. Zoals u in Tabel 13 kunt zien krijgt namelijk maar liefst 23% van de slachtoffers die een vergoeding van het Schadefonds ontvangt, géén materiële vergoeding. Nog eens 25% krijgt minder dan.

Kortom, bijna de helft van de slachtoffers krijgt niet of nauwelijks een vergoeding voor materiële schade. Dit wil zeggen dat de vergoeding voornamelijk uit smartengeld bestaat. Dit onderwerp behandel ik in de volgende paragraaf.

7.1.2 Immateriële vergoeding/smartengeld

Slachtoffer DA: *“Immateriële schade is niet in een bedrag uit te drukken. Toch zijn we blij met een financiële tegemoetkoming.”*

Slachtoffer F: *“De dader weet niet wat hij veroorzaakt heeft aan angst en verdriet. 100.000 euro zou nog niet genoeg zijn.”*

³⁹ Op basis van een steekproef van 1100 zaken berekend.

Ieder *direct* slachtoffer heeft recht op een vergoeding voor de pijn en het verdriet dat men ervaren heeft. Zo'n vergoeding wordt vaak smartengeld genoemd (of een immateriële vergoeding). Behalve nabestaanden, krijgt iedereen wiens aanvraag wordt goedgekeurd, zo'n vergoeding.⁴⁰

Omdat eerder onderzoek heeft laten zien dat slachtoffers zich er niet altijd van bewust zijn dat ze smartengeld ontvangen, is tijdens de enquête aan slachtoffers gevraagd of zij smartengeld ontvangen hebben van het Schadefonds. Een kwart van de slachtoffers heeft in antwoord daarop aangegeven *geen* smartengeld gekregen te hebben of het niet meer te weten (zie Tabel 14). En dat terwijl uit de gegevens van het Schadefonds blijkt er wel zo'n vergoeding is toegekend. Ook dit onderzoek laat dus zien dat niet ieder slachtoffer precies (meer) weet wat voor vergoeding hij/zij gekregen heeft.

Tabel 14 : Percentage slachtoffers dat naar eigen zeggen wel of geen smartengeld heeft ontvangen

Naar eigen zeggen smartengeld van het fonds ontvangen	Percentage
Ja	75
Nee	15
Weet niet	10
Totaal	100%

Dan de hoogte van de immateriële vergoeding. Omdat het leed/verdriet van een slachtoffer niet, zoals bij materiële schade, te bewijzen is met aankoopbewijzen of andersoortige bonnetjes, maakt het Schadefonds gebruik van verschillende, vooraf vastgestelde, schalen. Op basis van het misdrijf en de gevolgen ervan voor het slachtoffer, bepaalt het Schadefonds de vergoeding (in Bijlage III heb ik een overzicht opgenomen van de verschillende schalen).

Zo ontvangt iemand die tijdens een overval oppervlakkige snijwonden oploopt 1400 euro (categorie 2), slachtoffers van zedenmisdrijven waar sprake is geweest van "binnendringen, onder zeer ernstige omstandigheden, met zeer ernstig lichamelijk letsel" € 8.250 (categorie 7), en slachtoffers met blijvende ernstige lichamelijke misvormingen, of die blijvend algeheel lichamelijk afhankelijk zijn € 9.100 (categorie 8).

Bij een aantal misdrijven gaat het Schadefonds er automatisch van uit dat het slachtoffer immateriële schade heeft opgelopen. Bijvoorbeeld in geval van seksuele misdrijven en bedreiging of mishandeling met een (steek)wapen, is geen onderbouwing nodig van het leed en valt het slachtoffer direct in een bepaalde categorie.

Zoals u in Tabel 15 op de volgende pagina kunt zien, vallen de meeste slachtoffers in de eerste twee schalen (45%). Dat ook in categorie IV een flink aantal slachtoffers valt, komt doordat in deze categorie veel personen vallen van wie het leed voorondersteld wordt (zoals bij verkrachting en dergelijke).

⁴⁰ De reden dat het Schadefonds alleen aan directe slachtoffers smartengeld uitkeert, is dat wettelijk gezien naasten en nabestaanden alleen recht hebben op een financiële vergoeding. Slechts in een zeer beperkt aantal gevallen kan er door nabestaanden aanspraak gemaakt worden op een immateriële vergoeding. Overigens is er een wet in de maak (de wet affectieschade) die ook naasten en nabestaanden van slachtoffers van geweldsmisdrijven het recht geeft op een vergoeding.

Tabel 15: Schalen van immateriële vergoeding (smartengeld)

Schaal en bedrag	Percentage
I € 550	26,1%
II € 1.400	21,2%
III € 2.100	10,2%
IV € 2.750	25,4%
V € 4.150	14,5%
VI € 5.500	2,1%
VII € 8.250	0,3%
VIII € 9.100	0,2%
Totaal € 7.939.142	100%

Gemiddeld ontvangen slachtoffers 2185 euro aan smartengeld. Bijna tweederde van het bedrag dat slachtoffers in totaal ontvangen (3160 euro) bestaat dus uit smartengeld.⁴¹

Per soort misdrijf kan het bedrag aan smartengeld aanzienlijk uiteenlopen. Zo zijn er slachtoffers van een zwaar seksueel delict die 550 euro krijgen, maar ook die 8250 euro krijgen. De reden voor deze verschillen is simpel: het ene misdrijf is het andere niet en de gevolgen van een zelfde soort misdrijf kunnen per slachtoffer zeer uiteenlopen.

Tabel 16: Schalen van immateriële vergoeding (smartengeld) uitgesplitst naar soort misdrijf

Schaal en bedrag	Totaal	Moord & doodslag	Poging tot m&d	Zware seks. delicten	Lichte seks. delicten	Diefstal met geweld	Eenv. mishandeling	Zware mishandeling	Bedreiging
I € 550	26%		13%	1%	30%	21%	43%	30%	25%
II € 1.400	21%		29%	4%	26%	8%	28%	25%	32%
III € 2.100	10%		10%	1%	4%	4%	18%	16%	9%
IV € 2.750	25%		15%	33%	24%	50%	6%	17%	28%
V € 4.150	15%	100%	22%	47%	16%	16%	4%	10%	6%
VI € 5.500	2%		7%	13%			2%	2%	
VII € 8.250	0,3%		1,5%	1%		,4%		1%	
VIII € 9.100	0,2%		1,5%			,4%		1%	
Totaal € 7.939.142	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Uit de enquête blijkt verder dat slachtoffers net als over het totale bedrag, behoorlijk tevreden zijn over de immateriële vergoeding die ze ontvangen. Zo is 76% enigszins tot zeer tevreden, en is slechts 14% ontevreden (zie Tabel 17). Interessant is dat het niet zo is dat een hoge vergoeding samenhangt met een hogere tevredenheid.^{42&43}

⁴¹ Berekend aan de hand van een steekproef van 1100 personen.

⁴² Chi square = 3.878, df=2, N 132, p= 0.144.

⁴³ Andere verbanden worden besproken in de wetenschappelijke artikelen die naar aanleiding van dit rapport geschreven zullen worden.

Tabel 17: Tevredenheid over immateriële vergoeding (smartengeld)

Tevredenheid over smartengeld	Percentage
Zeer ontevreden	5
Ontevreden	3
Enigszins ontevreden	6
Niet tevreden/niet ontevreden	10
Enigszins tevreden	15
Tevreden	39
Zeer tevreden	18
Weet niet	5
Totaal	100%

7.2 Samengevat

Het onderzoek laat duidelijk zien hoe slachtoffers in grote mate tevreden zijn over de financiële vergoeding van enkele duizenden euro's die zij gemiddeld van het Schadefonds ontvangen. De vergoeding bestaat grotendeels uit een immateriële vergoeding. Bijna de helft van de slachtoffers krijgt geen of slechts een bescheiden vergoeding voor materiële kosten.

Opmerkelijk is dat slechts 3 van de 4 slachtoffers die smartengeld (een immateriële vergoeding) ontvangt, zich ervan bewust is dat ze zo'n vergoeding hebben gekregen. Ook blijkt dat in veel gevallen de totale vergoeding niet overeenkomt met dat wat slachtoffers verwacht hadden te krijgen. Aangezien de mate waarin de vergoeding overeenkomt met wat men had verwacht van invloed is op de tevredenheid, lijkt het Schadefonds er goed aan te doen om duidelijk(er) te communiceren wat mensen kunnen verwachten, en natuurlijk ook achteraf duidelijk(er) kenbaar te maken wat men ontvangen heeft.

8 Effecten

Om inzicht te krijgen in de effecten van de vergoeding die het Schadefonds uitkeert, is slachtoffers tijdens het onderzoek een aantal stellingen voorgelegd. Zo is bijvoorbeeld gevraagd of de vergoeding ertoe geleid heeft dat men zich als slachtoffer erkend voelde en of de vergoeding geholpen heeft het misdrijf te verwerken. Hieronder leg ik per stelling uit wat de reacties waren op deze stellingen.

8.1.1 Erkenning

Slachtoffer XZ: *“Emotionele schade is niet uit te drukken in een bedrag, ieder bedrag lijkt dan te laag in verhouding met de geleden schade. Toch kan het je wel erkenning geven als slachtoffer. Dat vind ik het belangrijkste aspect van de vergoeding.”*

Vaak wordt gezegd dat een vergoeding van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven slachtoffers een gevoel van erkenning geeft. Zo staat op Wikipedia te lezen: “Veel slachtoffers van een geweldsmisdrijf zien een uitkering van het Schadefonds (...) als een erkenning van hun slachtofferschap.”⁴⁴ Tot nu is echter nooit onderzocht of slachtoffers zich daadwerkelijk erkend voelen door het krijgen van een vergoeding.

Daarom is tijdens de enquête gevraagd of slachtoffers wilden aangeven in hoeverre ze het eens zijn met de stelling: “de vergoeding van het Schadefonds heeft ervoor gezorgd dat ik me als slachtoffer erkend voelde”. In Tabel 18 kunt u zien wat de antwoorden waren.

Tabel 18: De vergoeding leidt tot gevoelens van erkenning

De vergoeding van het Schadefonds heeft ervoor gezorgd dat ik me als slachtoffer erkend voelde	
Zeer oneens	1
Oneens	4
Een beetje oneens	1
Neutraal	10
Een beetje eens	13
Eens	46
Zeer eens	23
Weet niet	2
Totaal	100%

Zoals uit Tabel 18 blijkt, zegt maar liefst 83% van de slachtoffers dat ze zich als slachtoffer erkend voelen door de vergoeding die ze van het Schadefonds gekregen hebben. Er lijkt dan ook waarheid te zitten in hetgeen altijd al gezegd wordt over erkenning en het Schadefonds. Immers, slechts 7% voelt zich niet erkend als slachtoffer.

⁴⁴ Zie: http://nl.wikipedia.org/wiki/Schadefonds_Gewelddsmisdrijven

8.1.2 Gerechtigheid

Ook met de stelling: “het was een vorm van gerechtigheid dat ik een vergoeding van het Schadefonds heb gekregen” is een overgrote meerderheid (80%) het eens. Zoals uit Tabel 19 hieronder blijkt, is slechts 6% het oneens met de stelling.

Tabel 19: Het was een vorm van gerechtigheid dat ik een vergoeding van het Schadefonds heb gekregen

Het was een vorm van gerechtigheid dat ik een vergoeding van het Schadefonds heb gekregen	
Zeer oneens	1
Oneens	2
Een beetje oneens	3
Neutraal	11
Een beetje eens	16
Eens	38
Zeer eens	26
Weet niet	3
Totaal	100%

Overigens is het zo dat voor het ervaren van gevoelens van gerechtigheid niet uitmaakt of de dader bekend is, er geld van de dader is geëist en of dat er geld van de dader ontvangen is. Steeds ligt het percentage slachtoffers dat het eens is met de stelling rond de 80 en het percentage dat het oneens is rond de 6. Hieruit zouden we kunnen afleiden dat gerechtigheid hier niet zo veel met de dader te maken heeft, maar meer met het feit dat men slachtoffer is en als zodanig (h)erkend wordt.

8.1.3 Emotionele steun

Behalve dat de vergoeding bij een groot deel van de slachtoffers tot gevoelens van gerechtigheid leidt, geeft een aanzienlijk deel van de slachtoffers (75%) ook te kennen dat zij de vergoeding als een emotionele steun hebben ervaren (zie Tabel 20).

Tabel 20: Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds heb ik als een emotionele steun ervaren

Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds heb ik als een emotionele steun ervaren	
Zeer oneens	2
Oneens	6
Een beetje oneens	5
Neutraal	12
Een beetje eens	20
Eens	38
Zeer eens	17
Weet niet	2
Totaal	100%

8.1.4 Pijn verzacht/lijden verlicht

Uit de antwoorden op de verschillende stellingen blijkt dat veel slachtoffers de vergoeding van het Schadefonds niet alleen als emotionele steun ervaren, maar dat een meerderheid (61%) van de slachtoffers zelfs van mening is dat de vergoeding hun pijn heeft verzacht/hun lijden heeft verlicht.

Wel geldt dat met deze stelling een grotere groep het niet eens is met de stelling: 23% vond dat de vergoeding geen positief effect heeft gehad op hun pijn of lijden.

Tabel 21: De vergoeding van het Schadefonds heeft mijn pijn verzacht/mijn lijden verlicht

De vergoeding van het Schadefonds heeft mijn pijn verzacht/mijn lijden verlicht	
Zeer oneens	5
Oneens	13
Een beetje oneens	5
Neutraal	13
Een beetje eens	30
Eens	24
Zeer eens	7
Weet niet	2
Totaal	100%

8.1.5 Verwerking misdrijf

Nu we gezien hebben dat slachtoffers een vergoeding zien als emotionele steun en het zelfs de pijn verzacht, is het interessant om te weten of een vergoeding ook helpt bij het verwerken van het misdrijf. Vandaar dat slachtoffers de stelling is voorgelegd: 'Het krijgen van een vergoeding heeft me geholpen bij de verwerking van het misdrijf'. Zoals Tabel 22 laat zien, is meer dan de helft van de slachtoffers het met deze stelling eens (56%). Een kwart zegt dat de vergoeding hen niet heeft geholpen bij de verwerking.

Tabel 22: Het krijgen van een vergoeding heeft me geholpen bij de verwerking van het misdrijf

Het krijgen van een vergoeding heeft me geholpen bij de verwerking van het misdrijf	
Zeer oneens	7
Oneens	13
Een beetje oneens	5
Neutraal	15
Een beetje eens	25
Eens	22
Zeer eens	9
Weet niet	4
Totaal	100%

Interessant om te weten is dat het voor de antwoorden hier niet uitmaakt of de dader bekend is: slachtoffers bij wie de zaak is onopgelost is gebleven zijn even zeer van mening dat de

vergoeding hen geholpen heeft bij het verwerken van het misdrijf als de slachtoffers van wie de zaak wel is opgehelderd.⁴⁵

8.1.6 Bevestiging onschuld

Veel slachtoffers voelen zich op de één of andere manier medeverantwoordelijk dat het misdrijf heeft plaatsgevonden. Deze gevoelens van 'schuld' kunnen zeer zwaar wegen. Om te onderzoeken of een vergoeding van het Schadefonds van invloed is op deze gevoelens is de volgende stelling voorgelegd: "het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds was een bevestiging van mijn onschuld". In totaal was 54% het met deze stelling eens.

Tabel 23: Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds was een bevestiging van mijn onschuld

Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds was een bevestiging van mijn onschuld	
Zeer oneens	4
Oneens	8
Een beetje oneens	4
Neutraal	23
Een beetje eens	9
Eens	28
Zeer eens	17
Weet niet	7
Totaal	100%

Ook voor de reacties op deze stelling bleek het niet van belang of de dader bekend is of niet. Er zijn wel iets meer slachtoffers die de dader niet kennen die de vergoeding van het Schadefonds als een bevestiging van hun onschuld zien (62%), dan slachtoffers die de dader wel kennen (56%). Maar dit verschil is niet groot genoeg om te spreken van een daadwerkelijk verband.⁴⁶

8.1.7 Samengevat

De reacties van slachtoffers op de verschillende stellingen, laten duidelijk zien dat het krijgen van een financiële vergoeding van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven meer voor hen betekent dan simpelweg meer geld in hun portemonnee. Zo levert het krijgen van een vergoeding hen erkenning als slachtoffer (in 83% van de gevallen), vormt het een vorm van gerechtigheid (80%), geeft het slachtoffers emotionele steun (75%), verzacht het hun pijn (61%) en helpt het slachtoffers om het misdrijf te verwerken (56%).

Reacties van slachtoffers zelf wijzen erop dat het ervaren van deze emoties vaak met elkaar samenhangen en vooral ook te maken hebben met het feit dat er 'eindelijk' naar hen geluisterd wordt (zoals we eerder zagen zit er vaak een aanzienlijke periode tussen misdrijf en aanvraag).

⁴⁵ De statistische analyse laat zien dat Chi square= 0,053, df=2, N=204 (p=0,974).

⁴⁶ De statistische analyse laat zien dat Chi Square=517 bij df=2 en N=198. P=0,772.

Slachtoffer H: *“Ik ben blij dat het schadefonds bestaat en dat ze goed werk verrichten en mij toch een stukje van mijn identiteit teruggegeven hebben. De erkenning betekende veel voor mij en ze hebben mij netjes en zeer correct behandeld.”*

Slachtoffer K: *“Ik wil nog extra benadrukken dat mijn ervaring met het Schadefonds is dat ik serieus ben genomen en niet ontkend in wat mij is overkomen, het voelde als gerechtigheid en een enorme erkenning. Ook het contact heb ik als heel prettig ervaren.”*

Slachtoffer L: *“Gezien worden”*

In de wetenschappelijke artikelen die later volgen zal getracht worden een verklaring te vinden voor het ervaren van de genoemde emoties. Maakt het voor erkenning bijvoorbeeld uit hoe hoog de vergoeding is, of dat men vindt dat het proces bij het Schadefonds eerlijk is verlopen?

9 Terugkijkend...

Hoe denken slachtoffers achteraf over de aanvraag die ze bij het Schadefonds gedaan hebben? Wel, een gevoel van dankbaarheid overheerst. Natuurlijk zijn er ook mensen die minder positief terugkijken (en boos, verdrietig of verward zijn (8%)), maar het merendeel geeft aan dankbaar te zijn (48%).

Ook ervaart een aanzienlijk deel (23%) positieve gevoelens als opluchting, blijdschap en erkenning. Eén op de 6 slachtoffers kijkt met neutrale gevoelens op de aanvraag bij het Schadefonds terug.

Iets meer dan 8 op de 10 slachtoffers geeft aan dat het Schadefonds hen altijd met respect behandeld heeft. Doordat bijna niemand van mening is dat ze niet met respect behandeld zijn (slechts 1% geeft aan dat ze 'niet echt' met respect behandeld zijn), en men verder neutraal is (12%) of geen antwoord op de vraag wist te geven (4%), kunnen we stellen dat het Schadefonds wat betreft de behandeling van slachtoffers goede zaken verricht.

Opvallend is dat maar liefst 95% van de slachtoffers het anderen zou aanraden om een aanvraag te doen. De redenen die slachtoffers hiervoor noemen zijn: de vergoeding geeft je erkenning als slachtoffer (48%), het helpt het misdrijf te verwerken (22%) en het geeft je een steuntje in de rug.⁴⁷ Slechts 5% geeft aan dat ze het anderen zouden aanraden omdat het een simpele manier is om geld te krijgen. Wel zegt 32% dat een reden om het anderen aan te raden is dat ieder slachtoffer recht heeft op zo'n vergoeding.

9.1 Was het een maatschappelijk gebaar?

Dan de vraag of slachtoffers de tegemoetkoming van het Schadefonds als een maatschappelijk gebaar ervaren hebben. Zoals eerder uitgelegd is het Schadefonds onderdeel van het Ministerie van Justitie, en het geldt dat het Schadefonds aan slachtoffers uitkeert is dan ook overheidsgeld. Met andere woorden: het geld dat slachtoffers krijgen is afkomstig van ons allemaal.

Er wordt dan ook wel beweerd dat de vergoeding van het Schadefonds als een *maatschappelijk gebaar* gezien wordt. Daarom is aan slachtoffers gevraagd of zij weten dat het geld afkomstig is uit de algemene middelen.

Bijna tweederde (64%) van de slachtoffers geeft te kennen op de hoogte te zijn van het feit dat het geld afkomstig is uit de algemene middelen, terwijl 36% procent aangeeft dat niet te weten.

Degen die ervan wisten, is vervolgens gevraagd of zij de vergoeding als een maatschappelijk gebaar ervaren hebben. Drie op de vier slachtoffers zegt dat dat het geval is. Slechts 10% geeft aan de vergoeding van het Schadefonds niet als een maatschappelijk gebaar te zien (verder was 10% neutraal).

Met andere woorden, als we de percentages omrekenen naar de totale groep van slachtoffers (en dus ook de mensen meerekenen die niet wisten dat het om overheidsgeld gaat), dan kunnen we zeggen dat bijna de helft (48%) van de slachtoffers het geld als een maatschappelijk gebaar

⁴⁷ De reden dat de vergoeding een steuntje in de rug is, blijkt uit de open antwoorden.

heeft ervaren. Het is natuurlijk de vraag of het Schadefonds dit wil verbeteren, maar in het geval dat zo is, dan lijkt ook hier betere communicatie op zijn plaats.

9.2 Kennis over vangnetfunctie

Het Schadefonds is een vangnet: alleen als slachtoffers niet op een andere manier gecompenseerd worden, bijvoorbeeld via de dader of een verzekering, is een beroep op het fonds mogelijk.

Tijdens de enquête is gevraagd of slachtoffers op de hoogte zijn van de vangnetfunctie van het fonds. Uit de antwoorden blijkt dat 'slechts' de helft van de personen die een vergoeding heeft ontvangen (50%) op de hoogte is van de vangnetfunctie. Maar liefst vier op de tien slachtoffers zegt *niet* van die functie te weten (en 10% wist geen antwoord te geven).

De vangnetfunctie heeft terugwerkende kracht. Als slachtoffers later geld krijgen van de dader of verzekering dan kan het Schadefonds de uitgekeerde vergoedingen terugvorderen. Uit de enquête blijkt dat bijna één op de drie slachtoffers **niet** weet dat het Schadefonds dat kan doen. Iets meer dan de helft (54%) weet dit wel (en 8% wist geen antwoord te geven op de vraag). Dit betekent dat het voor een aanzienlijk deel van de slachtoffers een verrassing zou zijn als ze de vergoeding (gedeeltelijk) terug moeten betalen.

Overigens vindt een meerderheid van de slachtoffers het wel terecht dat het Schadefonds geld terug kan vorderen (60%). Slechts 18% stelt dat het onterecht is (22% wist geen antwoord op de vraag te geven). Vooral mensen die niet wisten van de mogelijkheid, vinden het onterecht. Deze zaken hangen met elkaar samen: als mensen niet weten van de mogelijkheid dat het geld teruggevorderd kan worden, vinden zij dit veelal onterecht.⁴⁸

Het feit dat het Schadefonds geld niet (meer) rechtstreeks terugvordert bij het slachtoffer maar de betaling laat verlopen via het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB), lijkt dan ook een goede zet. Nu is het namelijk zo dat als de rechter de dader schadevergoeding oplegt, deze niet rechtstreeks aan het slachtoffer betaalt, maar aan het CJIB. Het CJIB kijkt vervolgens hoeveel het slachtoffer al van het Schadefonds heeft gekregen en maakt vervolgens het resterende bedrag naar het slachtoffer over, en de rest naar het Schadefonds. Op deze manier wordt het slachtoffer niet nodeloos geconfronteerd met allerlei verrekeningen en krijgt men gewoon het geld dat men toekomt.

Niettemin geldt ook hier dat er een taak voor het Schadefonds weggelegd lijkt om haar communicatie te verbeteren. Slachtoffers blijken immers niet op de hoogte van de herkomst van het geld en de bedoeling ervan.

⁴⁸ De statistische analyse laat zien dat chi square=28,073, df=4, N=217 en p=0,00).

10 Opmerkingen van slachtoffers

Aan het eind van de vragenlijst die slachtoffers tijdens het onderzoek is voorgelegd, is hen de ruimte geboden om op- of aanmerkingen te geven of bepaalde zaken toe te lichten. Ik heb verschillende opmerkingen door het rapport heen al gebruikt als voorbeeld of toelichting, maar omdat er nog veel meer reacties zijn gegeven, waarvan sommige hartverwarmend, en anderen hartverscheurend, wil ik graag nog een aantal reacties met u delen. Daarom hieronder een kleine bloemlezing.

Reacties van slachtoffers
<i>“Nog bedankt voor het schadegeld. Ik had het niet verwacht omdat het zo lang geleden was dat het gebeurde, het geweldsmisdrijf.”</i>
<i>“Ben zeer blij met het schadefonds. Echt super. Jammer alleen dat de vergoeding nooit toereikend genoeg zal zijn.”</i> <i>“Ik hoop dat dit wereldwijd wordt voortgezet. Ook in landen met een ontwikkelingsachterstand.”</i>
<i>“Bij een heel ernstig misdrijf telt niets meer. Ik heb een geweldige slachtofferhulp en ik zou inderdaad in meer problemen zitten zonder vergoedingen maar was er waarschijnlijk niet to in staat geweest dit zelf aan te pakken. Gelukkig bestaat het.”</i>
<i>“En sorry voor het geklieder op de vragenlijst, komt toch weer dichtbij, had dat niet verwacht.”</i>
<i>“Ik vond het meedoen aan dit onderzoek niet prettig maar wel noodzakelijk voor een goed functioneren van het Schadefonds.”</i>
<i>“Op zich ben ik wel blij met het bestaan van een schadefonds. Maar schade wordt niet alleen vergoed door het uitkeren van geld alleen. In mijn geval had ik gehoopt dat de overheid mij zou helpen bij het vinden van een andere geschikte woonplek.”</i> <i>“Ik ben blij over het geldbedrag. Echter vind ik het te weinig gezien mijn geleden schade.”</i>
<i>“Vond de vergoeding best veel geld. Geld wat je ontvangt nav iets naars wat mij overkomen is. Heb er geen rare dingen mee gedaan (luxe goederen, of vakantie oid) maar vastgezet op mijn spaarrekening.”</i>
<i>“Ik zou graag zien dat het schadefonds de vergoedingen die uitgekeerd worden teruggevorderd bij de daders als deze bekend zijn. Het is toch te zot voor woorden dat nu eigenlijk elke belastingbetaler (dus ook het slachtoffer zelf) de vergoeding betaald.”</i>
<i>“Ik vind dat de politierechter de dader moet veroordelen tot betaling aan het slachtoffer van alle geclaimde en bewezen schade. Geen opschorting betaling bij hoger beroep.”</i>
<i>“Door geld vergeet je niet wat er gebeurd is maar de kosten die je maakt worden dan vergoed. de dader is vrijgesproken, maar ik blijf iig niet met schulden achter. Kleine troost.”</i>

11 Conclusies & aanbevelingen

Wat heeft het onderzoek onder slachtoffers die een vergoeding van het Schadefonds Geweldsmisdrijven hebben gekregen, opgeleverd? In dit afsluitende hoofdstuk zet ik de belangrijkste bevindingen op een rij, en doe ik aanbevelingen.

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven kent financiële vergoedingen toe aan slachtoffers van geweldsmisdrijven die ernstig letsel hebben opgelopen en geen compensatie van de dader of een verzekering ontvangen. Hoewel het toekennen van financiële vergoedingen het enige is dat het fonds doet, geldt voor meer dan de helft van de slachtoffers die geld ontvangen dat het krijgen van een vergoeding niet de belangrijkste reden is om een aanvraag te doen. Een aanzienlijk deel geeft zelfs te kennen dat zij vanwege emotionele redenen, zoals het krijgen van erkenning, een aanvraag heeft gedaan.

Het Schadefonds heeft de mogelijkheid om slachtoffers zowel een materiële als een immateriële vergoeding (smartengeld) toe te kennen. Ieder slachtoffer van wie de aanvraag wordt gehonoreerd krijgt smartengeld en iets meer dan de helft van de slachtoffers krijgt een materiële vergoeding die hoger ligt dan 100 euro.

Gemiddeld genomen krijgen slachtoffers ongeveer 3200 euro, waarvan 1000 euro ter vergoeding van materiële schade en 2200 euro voor immateriële schade. De bedragen variëren echter aanzienlijk. Zo krijgt de helft van de slachtoffers minder dan 2100 aan smartengeld en minder dan 100 euro aan materiële vergoeding. De gemiddelden worden dan ook vooral veroorzaakt door een aantal uitschieters naar boven (een kleine 5% ontvangt tussen de 10.000-30.000 euro).

De vergoedingen van het Schadefonds zijn relatief laag. Toch zijn slachtoffers in grote mate tevreden over het geld dat ze krijgen. Opvallend is ook dat ondanks de relatief lage bedragen, meer dan 1 op de 3 slachtoffers aangeeft dat de vergoeding hoger uitviel dan ze verwachtten. Kennelijk verwachten slachtoffers geen gouden bergen als ze een aanvraag bij het Schadefonds doen.

Een ander opmerkelijk punt is dat 25% van de slachtoffers zich er niet van bewust lijkt te zijn dat ze een vergoeding voor immateriële schade hebben gekregen. Wellicht geldt ook hier dat ze simpelweg niet verwacht hadden zo'n vergoeding te krijgen of is hen niet duidelijk waar de vergoeding voor bedoeld is.

Uit het onderzoek komt verder duidelijk naar voren dat de vergoeding die slachtoffers ontvangen voor hen *een symbolische functie* heeft. Het geld is niet simpelweg een toename van het financiële vermogen, maar het zorgt voor gevoelens van erkenning en gerechtigheid. Daarnaast functioneert de vergoeding ook als een emotionele steun, helpt het om het misdrijf te verwerken en verzacht het de pijn/verlicht het het lijden dat slachtoffers ervaren. Bovendien zien slachtoffers een vergoeding van het Schadefonds als een bevestiging van hun onschuld.

Wat betreft de tevredenheid over het Schadefonds zelf, komen er een aantal zaken naar voren. Slachtoffers zijn meestal tevreden over het proces om een vergoeding te krijgen. Ze beschouwen de afhandeling als eerlijk en maar liefst 80% is van mening dat het Schadefonds hen altijd met respect behandelt heeft. Wel ervaren slachtoffers het invullen van de aanvraagformulieren als stressvol, maar dit lijkt vooral met de herinneringen aan het misdrijf te maken te hebben en niet zozeer met de vragen die op de formulieren gesteld worden.

Hoewel slachtoffers dus in grote mate tevreden zijn over de vergoeding die ze krijgen en ook over de manier waarop ze die vergoeding krijgen, levert het onderzoek ook een aantal verbeterpunten op. Het Schadefonds zou er goed aan doen om haar informatie te verbeteren.

Nu is het bijvoorbeeld zo dat slachtoffers eigenlijk niet weten hoe het Schadefonds bepaalt of er wel of geen vergoeding wordt toegewezen, hoe hoog de vergoeding is die verwacht kan worden en wat voor vergoeding er precies toegekend wordt. Ook blijken slachtoffers niet goed op de hoogte van het feit dat het Schadefonds de vergoeding terug kan vorderen indien de dader alsnog schadevergoeding betaalt en dat het geld afkomstig is van de Nederlandse Staat. Het Schadefonds zou door beter te communiceren over hetgeen ze doet en welke voorwaarden er gelden, slachtoffers beter kunnen voorlichten. Door zich te verplaatsen in het slachtoffer kunnen waarschijnlijk veel misverstanden voorkomen worden.

Daarnaast blijkt ook uit dit onderzoek dat de naamsbekendheid van het Schadefonds beperkt is. Voor het Schadefonds is dit al langere tijd een punt van aandacht. Aangezien slachtoffers gemiddeld ongeveer 20 maanden wachten voordat zij een aanvraag doen (bij lichtere misdrijven wacht men gemiddeld 16,5 maand, en bij zware misdrijven 28 maanden), lijkt het wijs om goed na te denken over de te volgen strategie om meer slachtoffers te bereiken. Het is immers goed denkbaar dat slachtoffers in de eerste maanden na het misdrijf druk zijn met andere zaken, en simpelweg niet zitten te wachten op informatie van 'weer' een instantie.

Hopelijk neemt het Schadefonds deze aanbevelingen ter harte, zodat in de toekomst nog meer slachtoffers tevreden zijn met de vergoeding die het fonds toekent en de manier waarop zij te werk gaat.

Bijlage I: Vragenlijst die aan slachtoffers is voorgelegd

Beginpagina

Geachte mevrouw, meneer,

Welkom op de website van het onderzoek naar schadevergoeding van de Universiteit van Tilburg.

Door onderaan deze pagina de inlogcode en het wachtwoord in te vullen die vermeld staan in de brief die u ontvangen hebt, kunt u het onderzoek beginnen.

In totaal zal het beantwoorden van de vragen ongeveer *15 tot 20 minuten* van uw tijd kosten.

Voordat u begint willen we graag benadrukken dat er geen goede of foute antwoorden zijn; het gaat in dit onderzoek om *uw mening*. Het is dan ook van belang dat u de vragen *eerlijk* beantwoordt en dat u *altijd een antwoord invult*, ook als u twijfelt.

Mocht het niet lukken om alle vragen in één keer te beantwoorden, dan is het mogelijk om later opnieuw in te loggen en verder te gaan waar u gebleven bent.

Indien u vragen heeft over het onderzoek of over de vragenlijst, dan kunt u contact opnemen met mevrouw José Mulder van de Universiteit van Tilburg, tel: 013 466 3448, email: j.d.w.e.mulder@uvt.nl.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Start vragenlijst

We zouden het onderzoek graag beginnen met enkele vragen over uw persoonlijke situatie. U kunt naar de volgende vragen gaan door onderaan de pagina op verder te klikken.

I. Wat is uw nationaliteit?

- Nederlands
- Marokkaans
- Turks
- Surinaams
- Antilliaans
- Arubaans
- Anders, namelijk:
- Weet niet

II. Wat is de hoogste vorm van onderwijs die u heeft gevolgd?

- Basisonderwijs
- Vmbo/mavo/mulo
- Havo/vwo/hbs/mms
- Mbo
- Hbo
- Universiteit
- Weet niet

III. Wat was uw besteedbaar inkomen toen u de aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven deed?

(het besteedbaar inkomen is gelijk aan het netto salaris of de netto uitkering. Met andere woorden: het bedrag dat u op uw rekening gestort krijgt. Voor degene met een eigen onderneming is het besteedbaar inkomen gelijk aan het bruto inkomen min premies en belastingen)

- Ik had minder dan 10.000 euro per jaar te besteden
- Ik had tussen de 10 – 20.000 euro per jaar te besteden
- Ik had tussen de 20 – 30.000 euro per jaar te besteden
- Ik had tussen de 30 – 40.000 euro per jaar te besteden
- Ik had meer dan 40.000 euro per jaar te besteden
- Weet niet

IV. Hoe wist u dat u een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven kon doen?

- Via de politie
- Via Slachtofferhulp
- Via advocaat
- Via familie/vrienden/bekenden
- Via tv/kranten/dagbladen/etc
- Internet
- Anders, namelijk:
- Weet niet

V. Wat was voor u de belangrijkste reden om een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven te doen?

- Open antwoord
- Weet niet

VI. Hoe belangrijk waren de volgende aspecten voor u toen u een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven deed?

Zeer onbelangrijk, Onbelangrijk, Enigszins onbelangrijk, Niet belangrijk/niet onbelangrijk, Enigszins belangrijk, Belangrijk, Zeer belangrijk, Weet niet

- Een financiële vergoeding krijgen
- Erkend worden als slachtoffer
- Het krijgen van emotionele steun
- Gerechtigheid bewerkstelligen
- Een bevestiging van onschuld krijgen
- Het misdrijf verwerken

VII. Hoeveel geld verwachtte u ongeveer van het Schadefonds Geweldsmisdrijven te krijgen toen u een aanvraag deed?

- Open antwoord: euro
- Weet niet

VIII. Was het voor u duidelijk hoe het Schadefonds Geweldsmisdrijven zou bepalen of u wel of niet in aanmerking kwam voor een vergoeding?

- Nee

- Niet echt
- Neutraal
- Enigszins
- Ja

IX. Toen u een aanvraag indiende bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven, heeft u toen zelf de aanvraagformulieren ingevuld?

- Nee, iemand anders heeft voor mij de formulieren ingevuld (bijvoorbeeld Slachtofferhulp, advocaat, familie, etc) Ga verder met vraag XIII.
- Ja, ik heb zelf de formulieren ingevuld

X. Hoeveel tijd heeft het u ongeveer gekost om de formulieren in te vullen (inclusief het opzoeken van gegevens etc)?

- Open antwoord: uur
- Weet niet

XI. Vond u dat er overbodige vragen op de aanvraagformulieren gesteld werden?

- Nee
- Ja, sommige vragen waren volgens mij overbodig
- Ja, veel vragen waren volgens mij overbodig
- Weet niet

XII. Kunt u op de onderstaande schaal met een cijfer tussen de 1 en 10 aangeven hoe stressvol u het vond om de aanvraagformulieren in te vullen? Waarbij:

1= totaal niet stressvol

10= zeer stressvol

XIII. Hoe vaak heeft u ongeveer contact gehad met het Schadefonds Geweldsmisdrijven? Hoe vaak heeft u bijvoorbeeld een brief van het fonds ontvangen, of bent u gebeld door een medewerker?

- Open antwoord: keer
- Weet niet

XIV. Vindt u dat het Schadefonds Geweldsmisdrijven u voldoende op de hoogte heeft gehouden van de vorderingen in uw zaak?

- Nee
- Niet echt
- Neutraal
- Een beetje
- Ja
- Weet niet

XV. Hoe *eerlijk* denkt u dat uw zaak door het Schadefonds Geweldsmisdrijven is afgehandeld?

- Zeer oneerlijk
- Oneerlijk
- Niet eerlijk/niet oneerlijk
- Eerlijk
- Zeer eerlijk
- Weet niet

XVI. Vindt u dat het Schadefonds Geweldsmisdrijven voldoende rekening heeft gehouden met de specifieke omstandigheden van uw zaak?

- Nee
- Niet echt
- Neutraal
- Een beetje
- Ja
- Weet niet

XVII. Hoeveel maanden hebben er ongeveer gezeten tussen het insturen van de aanvraagformulieren en het ontvangen van het geld?

- Open antwoord: maanden
- Weet niet

XVIII. Wat vond u van deze periode? Verliep de afhandeling van uw zaak volgens u:

- Zeer langzaam
- Langzaam
- Niet snel/niet langzaam
- Snel
- Zeer snel

XIX. Kunt u op de onderstaande schaal met een cijfer tussen de 1 en 10 aangeven hoe stressvol u het vond om op de beslissing van het Schadefonds Geweldsmisdrijven te wachten? Waarbij:

1= totaal niet stressvol
10= zeer stressvol

XX. Hoe hoog was de vergoeding ongeveer die u **in totaal** van het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft gekregen?

- Open antwoord: euro
- Weet niet

XXI. Hoe tevreden was u met de totale vergoeding die u gekregen hebt?

- Zeer ontevreden
- Ontevreden
- Enigszins ontevreden
- Niet tevreden/niet ontevreden
- Enigszins tevreden
- Tevreden
- Zeer tevreden
- Weet niet
-

XXII. Kwam de vergoeding die u van het Schadefonds hebt gekregen ongeveer overeen met wat u verwacht had te ontvangen?

- Nee, de vergoeding was **veel lager** dan ik verwacht had
- Nee, de vergoeding was **iets lager** dan ik verwacht had
- Ja, de vergoeding was **ongeveer gelijk** aan wat ik verwacht had
- Nee, de vergoeding was **iets hoger** dan ik verwacht had
- Nee, de vergoeding was **veel hoger** dan ik verwacht had
- Weet niet

XXIII. Heeft u een vergoeding voor immateriële schade ontvangen?

(immateriële schade kan gezien worden als emotionele schade, bijvoorbeeld verdriet, angst en verlies aan levensvreugde en wordt ook wel smartengeld genoemd)

- Ja
- Nee Ga verder met vraag XXVI.
- Weet niet Ga verder met vraag XXVI.
- XXIV. Hoe hoog was ongeveer de vergoeding die u voor **immateriële schade** heeft ontvangen?
- euro
- Weet niet

XXV. Hoe tevreden was u met de vergoeding voor immateriele schade?

- Zeer ontevreden
- Ontevreden
- Enigszins ontevreden
- Niet tevreden/niet ontevreden
- Enigszins tevreden
- Tevreden
- Zeer tevreden
- Weet niet

XXVI. Wist u dat het geld dat u van het Schadefonds Geweldsmisdrijven hebt ontvangen, afkomstig is uit de algemene middelen en dus overheidsgeld is?

- Nee, dat wist ik niet Ga verder met vraag XXVIII.
- Ja, dat wist ik

XXVII. Heeft u het als een **maatschappelijk gebaar** van solidariteit/medeleven ervaren dat u een vergoeding van het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft gekregen?

- Nee
- Niet echt
- Neutraal
- Een beetje
- Ja
- Weet niet

XXVIII. Wist u dat een vergoeding van het Schadefonds Geweldsmisdrijven bedoeld is als een *vangnet* voor slachtoffers die op geen enkele andere manier hun schade vergoed kunnen krijgen?

- Nee, ik wist niet dat een vergoeding van het Schadefonds als vangnet bedoeld is
- Ja, ik wist dat een vergoeding van het Schadefonds als vangnet bedoeld is
- Weet niet

XXIX. Wist u dat het Schadefonds Geweldsmisdrijven de schadevergoeding terug kan vorderen indien het slachtoffer schadevergoeding van de dader ontvangt?

- Nee, ik wist niet dat het Schadefonds geld kan terugvorderen
- Ja, ik weet dat het Schadefonds geld kan terugvorderen
- Weet niet

XXX. Wat vindt u ervan dat het Schadefonds Geweldsmisdrijven geld kan terugvorderen?

- Het is **onterecht** dat het Schadefonds geld kan terugvorderen, omdat:
- Het is **terecht** dat het Schadefonds geld kan terugvorderen, omdat:
- Weet niet

XXXI. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stellingen?

Zeer onbelangrijk, Onbelangrijk, Enigszins onbelangrijk, Niet belangrijk/niet onbelangrijk, Enigszins belangrijk, Belangrijk, Zeer belangrijk, Weet niet

- De vergoeding van het Schadefonds heeft mijn pijn verzacht/mijn lijden verlicht.
- De vergoeding van het Schadefonds heeft ervoor gezorgd dat ik me als slachtoffer erkend voelde.
- Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds, heb ik als een emotionele steun ervaren.
- Het krijgen van een vergoeding van het Schadefonds was een bevestiging van mijn onschuld.
- Het was een vorm van gerechtigheid dat ik een vergoeding van het Schadefonds heb gekregen.
- Het krijgen van een vergoeding heeft me geholpen bij de verwerking van het misdrijf.
- Slachtoffers van geweldsmisdrijven hebben **recht** op een vergoeding van het Schadefonds.

Hoewel we ons kunnen voorstellen dat het misschien confronterend voor u is, zouden we graag een aantal vragen over de dader willen stellen. Dit om beter te begrijpen of het uitmaakt wie de schade van slachtoffers vergoedt. Als u wilt kunt u de vragen onbeantwoord laten.

XXXII. Is bekend wie de dader was?

- Ja
- Nee Ga verder met vraag XXXVI.
- Weet niet Ga verder met vraag *Schadefonds*

XXXIII. Heeft u schadevergoeding van de dader geest, bijvoorbeeld tijdens een rechtszaak?

- Ja
- Nee Ga verder met vraag XXXV.
- Weet niet Ga verder met vraag *Schadefonds*

XXXIV. Heeft u geld van de dader ontvangen?

- Ja Ga verder met vraag *Schadefonds*
- Nee Ga verder met vraag *Schadefonds*
- Weet niet Ga verder met vraag *Schadefonds*

XXXV. Kunt u aangeven waarom u geen schadevergoeding van de dader heeft geest?

- De dader was een familielid/bekende
- De dader had geen geld
- Ik kon het emotioneel niet aan
- Ik had geen geld voor een advocaat
- Anders, namelijk:
- Weet niet

XXXVI. Stel dat de dader wel bekend was geweest, zou u u dan schadevergoeding van de dader hebben geest?

- Ja
- Waarschijnlijk wel
- Waarschijnlijk niet
- Nee
- Weet niet

XXXVII. Kunt u aangegeven waarom u voor dit antwoord gekozen heeft?

- Open antwoord:
- Weet niet

Dan volgt er nu een aantal vragen over de manier waarop het Schadefonds uw zaak heeft afgehandeld.

XXXVIII. Bent u door het Schadefonds altijd met respect behandeld?

- Zeer zeker niet
- Zeker niet
- Niet echt
- Neutraal
- Een beetje
- Zeker
- Zeer zeker
- Weet niet

XXXIX. Als u terugkijkt op uw aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven, welk gevoel overheerst dan (bijvoorbeeld dankbaarheid, boosheid of neutraal)?

- Open antwoord:
- Weet niet

XL. We hopen natuurlijk dat het niet zal gebeuren, maar stel dat u weer slachtoffer zou worden van een geweldsmisdrijf, zou u dan weer een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven indienen?

- Ja Ga verder met vraag XLII.
- Waarschijnlijk wel Ga verder met vraag XLII.
- Waarschijnlijk niet
- Nee
- Weet niet Ga verder met vraag XLII.

XLI. Kunt u aangeven waarom u niet opnieuw een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven zou doen?

- De aanvraag duurt te lang
- De vergoeding is te laag
- Een aanvraag is emotioneel te zwaar
- Anders, namelijk:
- Weet niet

XLII. Zou u het andere slachtoffers aanraden om een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven te doen?

- Ja
- Waarschijnlijk wel
- Waarschijnlijk niet Ga verder met vraag XLIV.

- Nee Ga verder met vraag XLIV.
- Weet niet Ga verder met vraag XLIV.

XLIII. Kunt u aangeven waarom u het andere slachtoffers zou aanraden om een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven te doen?

U kunt een 1 geven aan de reden die u het belangrijkste vindt. Mocht u meerdere redenen hebben, dan kunt u een rangorde toekennen door het cijfer 1 te geven aan de reden die u het belangrijkste vindt, een 2 voor de reden die u iets minder belangrijk vindt etc.

- Het is een simpele manier om schadevergoeding te krijgen
- Ieder slachtoffer heeft recht op zo'n vergoeding
- Het geeft je erkenning als slachtoffer
- Het helpt om het misdrijf te verwerken
- Anders, namelijk:
- Weet niet

XLIV. Het Canadese Schadefonds organiseert ter afsluiting van iedere aanvraag een bijeenkomst waar het slachtoffer en de zaakbehandelaars samenkomen. De aanvraag wordt dan besproken, het slachtoffer kan uitleggen wat er gebeurd is en eventuele vragen kunnen gesteld worden. Behalve schriftelijk contact, zoals bij het Nederlandse Schadefonds, is er in Canada dus ook persoonlijk contact. Terugkijkend op uw zaak, zou u het dan prettig hebben gevonden als er voor u ook zo'n bijeenkomst was georganiseerd?

- Ja
- Nee
- Misschien
- Weet niet

XLV. Wie was er volgens u verantwoordelijk voor de schade die u hebt opgelopen?

U kunt 100 punten verdelen over de personen/instanties die u verantwoordelijk acht. Vindt u bijvoorbeeld dat de volle verantwoordelijkheid bij de dader ligt, dan geeft u die 100 punten. Als u de overheid en de dader beide verantwoordelijk vindt, dan kunt u ervoor kiezen om ze beide 50 punten te geven, of de één 30 en de ander 70. Het verdelen van de punten staat u geheel vrij, als het totaal aan punten dat u geeft maar gelijk is aan 100.

- De overheid
- De politie
- De dader
- Uzelf
- Omstanders
- Familie/bekenden
- Iemand anders,
- namelijk:
- Weet niet

U bent bij de laatste vragen van het onderzoek aanbeland. Bij deze vragen gaat het **niet** meer om uw situatie of om de aanvraag die u bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft ingediend. De komende vragen gaan juist om **algemene situaties**, waarvan we graag willen weten hoe ze volgens u het beste opgelost zouden kunnen worden.

Laat u bij het antwoorden niet leiden door mogelijke problemen of moeilijkheden. Ga er juist vanuit dat alles mogelijk is en kan. Het gaat er vervolgens om dat u aangeeft **wat volgens u de beste oplossing is**.

XLVI. Kunt u aangeven wie volgens u de schade van slachtoffers van geweldsmisdrijven zou moeten vergoeden?

U kunt een rangorde toekennen door het cijfer 1 te geven aan de persoon/instantie die volgens u als eerste de schade zou moeten vergoeden, een 2 aan de persoon/instantie die de schade zou moeten vergoeden als persoon/instantie 1 het niet kan, etc.

- De overheid
- De dader
- Het slachtoffer
- Een verzekering
- Iemand anders,
- namelijk:
- Weet niet

Scenario 1 (aan ene helft van respondenten voorgelegd)

Maria heeft op haar 18e verjaardag een vaas van haar oma gekregen. De vaas is een erfstuk en kostte bij aanschaf (omgerekend) 200 euro. Omdat de vaas van grote waarde is voor Maria, heeft zij er een aparte verzekering voor afgesloten ter waarde van 350 euro. Op een dag wordt er ingebroken en wordt de vaas gestolen. Als de inbrekers worden opgepakt, blijkt dat zij de vaas voor 450 euro verkocht hebben.

XLVII. Vindt u dat Maria recht heeft op schadevergoeding nu de vaas gestolen is?

- Ja
- Nee Ga verder met vraag LV.
- Weet niet Ga verder met vraag LV.

XLVIII. Hoeveel vergoeding zou Maria volgens u moeten krijgen?

Denk erom: het gaat er bij het beantwoorden van deze vraag om dat u aangeeft wat volgens u het beste is, en niet of dat ook in werkelijkheid kan/mogelijk is.

- Open antwoord: euro

XLIX. Kunt u aangeven waarom u voor dit antwoord gekozen hebt?

- Open antwoord

L. Wie zou haar volgens u die vergoeding moeten betalen?

U kunt een rangorde toekennen door het cijfer 1 te geven aan de persoon/instantie die volgens u als eerste de schade zou moeten vergoeden, een 2 aan de persoon/instantie die de schade zou moeten vergoeden als persoon/instantie 1 het niet kan, etc.

En ook hier geldt: bij het beantwoorden van deze vraag is het van belang om dat u aangeeft wat volgens u de beste volgorde zou zijn, en niet of dat ook in werkelijkheid kan/mogelijk is.

- De verzekering
- De inbrekers
- De overheid
- Iemand anders,
- Namelijk:
- Weet niet

Dit was de laatste vraag van het onderzoek. Mocht u een toelichting willen geven op de door u gegeven antwoorden, of als u nog iets kwijt wilt, dan kunt u dat hieronder doen.

(respondenten werden vanaf hier naar de laatste vragen geleid, zie eind scenario 2)

Scenario 2 *(aan andere helft van respondenten voorgelegd)*

Maria heeft op haar 18e verjaardag een vaas van haar oma gekregen. De vaas is een erfstuk en kostte bij aanschaf (omgerekend) 200 euro. Omdat de vaas van grote waarde is voor Maria, heeft zij er een aparte verzekering voor afgesloten ter waarde van 350 euro. Op een dag bekijkt Maria's buurman de vaas, en laat hem per ongeluk uit zijn handen vallen. De vaas raakt hierdoor onherstelbaar beschadigd.

LI. Vindt u dat Maria recht heeft op schadevergoeding nu de vaas onherstelbaar beschadigd is?

- Ja
- Nee Ga verder met vraag LV.
- Weet niet Ga verder met vraag LV.

LII. Hoeveel vergoeding zou Maria volgens u moeten krijgen?

(het gaat er bij het beantwoorden van deze vraag om dat u aangeeft wat volgens u het beste is, en niet of dat ook in werkelijkheid kan/mogelijk is)

- Open antwoord: euro

LIII. Kunt u aangeven waarom u voor dit antwoord gekozen hebt?

- Open antwoord

LIV. Wie zou haar volgens u die vergoeding moeten betalen?

U kunt een rangorde toekennen door het cijfer 1 te geven aan de persoon/instantie die volgens u als eerste de schade zou moeten vergoeden, een 2 aan de persoon/instantie die de schade zou moeten vergoeden als persoon/instantie 1 het niet kan, etc.

En ook hier geldt: bij het beantwoorden van deze vraag is het van belang om dat u aangeeft wat volgens u de beste volgorde zou zijn, en niet of dat ook in werkelijkheid kan/mogelijk is.

- De verzekering
- De buurman
- De overheid
- Iemand anders,
- Namelijk:

- Weet niet

LV. Dit was de laatste vraag van het onderzoek. Mocht u een toelichting willen geven op de door u gegeven antwoorden, of als u nog iets kwijt wilt, dan kunt u dat hieronder doen.

LVI. Mocht u op de hoogte willen worden gehouden van de uitkomsten van het onderzoek, dan kunt u hier uw mailadres opgeven.

LVII. En als u bereid bent mee te werken aan vervolgonderzoek dan kunt u hier uw mailadres opgeven zodat de onderzoeker van de Universiteit van Tilburg contact met u op kan nemen.

Bijlage II: Lijst met alle geweldsmisdrijven die het Schadefonds onderscheidt

- Moord
- Kindermoord
- Doodslag
- Poging tot doodslag
- Poging tot moord
- Brand ontloffing overstroming veroorzaken
- Gemeenschap met wilsonbekwame
- Gemeenschap met iemand beneden de 12
- Gemeenschap met iemand beneden de 16
- Onvrijwillige prostitutie
- Verkrachting
- Feitelijke aanranding van de eerbaarheid
- Poging tot aanranding
- Verleiden van minderjarige tot ontucht
- Ontucht met misbruik van gezag
- Ontucht met wilsonbekwame
- Diefstal met geweldpleging
- Eenvoudige mishandeling
- Mishandeling met voorbedachten rade
- Poging tot zware mishandeling
- Zware mishandeling
- Gijzeling
- Openlijk geweld tegen persoon
- Opzettelijke vrijheidsberoving
- Bedreiging
- Afpersing
- Belaging
- Ambtswang en wederspanning met letsel
- Wederspanning

Bijlage III: Letsellijst immateriële schade.

Zedenmisdrif

- zedenmisdrif zonder binnendringen (bijvoorbeeld onzedelijk betasten), eenmalig, gering geweld: categorie 1 (€ 550)
- zedenmisdrif zonder binnendringen, gedurende kortere periode, met gering geweld: categorie 2 (€ 1.400)
- zedenmisdrif zonder binnendringen, gedurende langere periode: categorie 3 (€ 2.100) of categorie 4 (€ 2.750)
- zedenmisdrif met binnendringen, eenmalig, met gering geweld: categorie 4 (€ 2.750)
- zedenmisdrif met binnendringen: categorie 5 (€ 4.150)
- zedenmisdrif met binnendringen, met verzwarende omstandigheden (bijvoorbeeld veel geweld, in eigen woning, besmetting met seksueel overdraagbare aandoening): categorie 6 (€ 5.500)
- zedenmisdrif met binnendringen, onder zeer ernstige omstandigheden, met zeer ernstig lichamelijk letsel: categorie 7 (€ 8.250)

Overval

- bedreiging met een mes: categorie 1 (€ 550)
- bedreiging met een vuurwapen, niet rechtstreeks en op afstand: categorie 1 (€ 550)
- langdurige bedreiging met een mes, of rechtstreekse bedreiging op afstand met een vuurwapen: categorie 2 (€ 1.400)
- oppervlakkige snijwonden: categorie 2 (€ 1.400)
- ernstiger overval dan categorie 2: categorie 3 (€ 2.100)
- rechtstreekse bedreiging met vuurwapen: categorie 4 (€ 2.750)
- niet-oppervlakkige (steek)wonden: categorie 4 (€ 2.750)
- langdurige rechtstreekse bedreiging met een vuurwapen: categorie 5 (€ 4.150)
- rechtstreekse bedreiging met vuurwapen in de eigen woning: categorie 5 (€ 4.150)
- schotwonden: categorie 5 (€ 4.150)

Huiselijk geweld

- herhaaldelijk, zonder seksueel geweld: categorie 2 (€ 1.400)
- herhaaldelijk, met seksueel geweld: categorie 4 (€ 2.750)

Stalking

- belaging: categorie 2 (€ 1.400)

Brandstichting

- slachtoffer is aanwezig, geen brandwonden: categorie 2 (€ 1.400)

Overige omstandigheden

- posttraumatische stress: categorie 2 t/m 6 (€ 1.400 t/m € 5.500)
- onzekerheid over een uitslag van een test HIV-besmetting: categorie 2 (€ 1.400)
- zeer langdurige niet-stabiele toestand of karakterwijziging: categorie 7 (€ 8.250)
- blijvende algehele lichamelijke afhankelijkheid: categorie 8 (€ 9.100)
- blijvende ernstige lichamelijke misvormingen: categorie 8 (€ 9.100)